

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra hudební výchovy

Interpretační činnosti v hudební výchově pro 1. stupeň ZŠ

Lucie Šamánková

Magisterská diplomová práce

Olomouc 2023

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Lenka Kružíková, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Interpretální činnosti v hudební výchově pro 1. stupeň ZŠ vypracovala samostatně, pod odborným dohledem vedoucí práce, za použití v práci uvedených pramenů a literatury.

Datum:

.....

Lucie Šamánková

Poděkování

Ráda bych touto cestou vyjádřila poděkování vedoucí práce Mgr. Lence Kružíkové, Ph.D. za její cenné rady a trpělivost při vedení mé diplomové práce. Rovněž bych chtěla poděkovat panu řediteli a panu zástupcovi ZŠ Hudcova, že mi dali možnost uskutečnit hodiny hudební výchovy na jejich základní škole a tím ověřit kvalitu aplikační části diplomové práce. Dále bych chtěla poděkovat své rodině a snoubencovi za podporu při celém studiu na vysoké škole a za rady k mé diplomové práci.

Anotace

Diplomová práce je zaměřena na využití vokálních, hudebněpohybových, rytmických a instrumentálních činností ve výchovně vzdělávacím procesu k rozvoji hudebních schopností a dovedností u žáků. Teoretická část popisuje v úvodní části vymezení předmětu hudební výchova v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání, dále hudebněvýchovné činnosti, hudební nástroje, hlasovou výchovu a její složky. Zmíněný je zde i Školní vzdělávací program školy, kde byly metodické přípravy z aplikační části uskutečněny. Aplikační část nabízí různé druhy her, při kterých se díky interpretačním činnostem rozvíjí hudební schopnosti a dovednosti žáků.

Klíčová slova

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání; hudební výchova; interpretační činnosti; hudební nástroje; hlasová výchova; boomwhackers; hry

Abstract

The diploma thesis is focused on the use of vocal, musical-movement, rhythmic and instrumental activities in the educational process to develop musical abilities and skills in pupils. In the introductory part, the theoretical part describes the definition of the subject Music education in the Framework Educational Programme for Basic Education, as well as musical-educational activities, musical instruments, voice education and its components. The School Educational Programme is also mentioned, where the methodological preparations for the application part were carried out. The practical part offers various types of games, in which the students' musical abilities and skills are developed thanks to interpretation activities.

Keywords

Framework Educational Programme for basic education; Music; Interpretation activities; musical instruments; voice education; boomwhackers; games

Obsah

Úvod.....	8
Teoretická část	10
1. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání	11
1.1 Vzdělávací oblast Umění a kultura	12
1.2 Vzdělávací obor Hudební výchova.....	12
1.3 Charakteristika ŠVP a ŠVP ZV „Otevřená škola ZŠ Brno Hudcova	13
1.3.1 Interpretační činnosti v Školním vzdělávacím programu	14
2. Interpretační činnosti v hudební výchově	16
2.1. Vokální činnosti	17
2.2 Instrumentální činnosti	17
2.3 Hudebněpohybové činnosti	18
3. Hudební nástroje z hlediska interpretace.....	20
3.1 Tradiční hudební nástroje	20
3.2 Netradiční hudební nástroje.....	22
3.2.1 Boomwhackers	22
3.3 Rytmické činnosti	24
4. Hlas z hlediska interpretace	25
4.1 Složky hlasové výchovy.....	25
4.1.1 Správné držení těla.....	26
4.1.2 Dýchání.....	27
4.1.3 Artikulační cvičení	29
4.1.4 Hlasová cvičení	29
4.1.5 Hlasová hygiena.....	30
5. Metodologie.....	32
Aplikační část	34
6. Metodické přípravy na hodiny HV	35
6.1 Příprava na 1. hodinu hudební výchovy pro 2. ročník	37
6.2 Příprava na 2. hodinu hudební výchovy pro 2. ročník	43
6.3 Příprava na 3. hodinu hudební výchovy pro 2. ročník	50
6.4 Příprava na 1. hodinu hudební výchovy pro 3. ročník	56
6.5 Příprava na 2. hodinu hudební výchovy pro 3. ročník	62
6.6 Příprava na 3. hodinu hudební výchovy pro 3. ročník	69
Diskuse.....	76

Závěr	77
Seznam použitých zkratk	79
Seznam použitých obrázků	80
Seznam použité literatury	82
Internetové zdroje	84
Seznam příloh	86
Přílohy	87

Úvod

Tato diplomová práce je zaměřena na interpretační činnosti v hudební výchově na 1. stupni základních škol a dále pak na jejich aplikaci v hodinách hudební výchovy.

Díky široké nabídce možností, které se mi naskytlo při výběru témat k diplomové práci jsem si mohla vybrat, čím se budu zabývat. Nakonec jsem se rozhodla, že se budu zabývat hudební výchovou. Lásku k hudbě mě provází celý život, a právě výuka hudební výchovy, kterou jsem si mohla vyzkoušet již na střední pedagogické škole, je pro mě cesta, jak tuto vášň předat nejen dětem, ale i učitelům, kteří se hudební výchovy bojí nebo mají tuto výchovu v neoblíbě.

Většina dnešních učitelů není nakloněna k výuce hudební výchovy. Učí děti zpěv, ale bez použití jakéhokoliv hudebního nástroje nebo popřípadě za použití moderní techniky (jako jsou počítače, hudební přehrávače atd.). Nebo dokonce využívají hudební výchovu k dokončení prací z ostatních předmětů. Kvůli tomuto zanedbávání přispíváme k vytváření populace lidí, kteří nebudou schopni ocenit a vnímat hudbu nebo celkově umění.

Díky mému zájmu o tento obor uměleckého vyjádření a svým zážitkům ze života mě tento přístup učitelů zneklidnil. Z vlastních zkušeností vím, že děti baví objevovat nové věci. Proto je aplikační část mé diplomové práce zaměřena na propojení vokálních, hudebněpohybových, instrumentálních, interpretačních a rytmických činností, které rozšíří obzory učitelů, obohatí jejich portfolia, dětem přinesou uspokojení z hudby a radost z objevování nových možností seberealizace v hudební výchově.

Text diplomové práce se skládá ze dvou částí – teoretické a aplikační. Teoretická část je rozdělena do 5 kapitol. V první kapitole je obecně popsán Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání a jeho důležitost v edukačním procesu, poté je zde rozepsána vzdělávací oblast Umění a kultura a vzdělávací obor Hudební výchova. Je zde rozebrán Školní vzdělávací program Základní školy Brno, Hudcova (jaká je jeho charakteristika a do jaké míry pracují s interpretačními činnostmi v edukačním procesu). Ve druhé kapitole je vysvětleno, co jsou to interpretační činnosti a v podkapitolách je upřesněno, jaké druhy interpretačních činností máme, co je jejich cílem a co obnáší. Ve třetí kapitole jsou popsány hudební nástroje a jejich rozdělení (jsou zde specifikovány tradiční a netradiční hudební nástroje). V čtvrté kapitole je popsán hlas z pohledu interpretace

a složky hlasové výchovy (správné držení těla, dechová cvičení, hlasová hygiena, hlasová cvičení a artikulační cvičení). V páté kapitole je zde sepsána metodologie práce.

Cílem aplikační části je vypracovat metodické přípravy, které se stanou podpůrným materiálem k výuce hudební výchovy pro učitele, kteří mají hudební výchovu v oblibě, tak i pro učitele, co si nejsou jistí v této oblasti. Metodické přípravy byly zpracovány na základě vyplněného dotazníku, který sami učitelé vyplnili. Přípravy jsou sestaveny tak, aby byly aktivity pro děti zábavou a pro učitelé nenáročnou formou k rozvoji hudebních dovedností, schopností a návyků. V celém souboru metodických příprav jsou všechny činnosti pojaté formou hry. Dalším cílem je díky těmto přípravám obnovit zájem u dětí o hudbu a vše s ní spojené.

Teoretická část

1. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

V roce 2004 byl přijat nový systém kurikulárních dokumentů pro vzdělávání žáků od tří do devatenácti let. Tento systém je formulován v Národním programu rozvoje vzdělávání v České republice v tzv. Bílé knize a je zakotven v zákoně č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Kurikulární dokumenty jsou vytvářeny ve dvou úrovních – úroveň státní a úroveň školní. Do úrovně státní patří všechny rámcové vzdělávací programy (předškolní, základní, střední a jiné – RVP ZUV, RVP JŠ) (dále jen RVP). Úroveň školní pak tvoří Školní vzdělávací programy (dále jen ŠVP), zpracované dle RVP, který si každá škola vypracuje sama a podle něj se uskutečňuje vzdělávání žáků. Tyto dokumenty jsou veřejně přístupné pro širokou veřejnost (RVP ZV, 2021, str. 5).

RVP ZV vymezuje a klade důraz na osvojení klíčových kompetencí, které představují souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot klíčových pro osobní rozvoj a uplatnění každého jedince ve společnosti. V etapě základního vzdělávání jsou důležité následující kompetence:

- kompetence k učení;
- kompetence k řešení problému;
- kompetence komunikativní;
- kompetence sociální a personální;
- kompetence občanské;
- kompetence pracovní;
- kompetence digitální (nově od roku 2021).

Důležité je, aby se kompetence prolínaly, měly mezipředmětovou podobu a byly multifunkční (RVP ZV, 2021, str. 10).

RVP ZV vymezuje vzdělávací obsah do devíti vzdělávacích oblastí, které jsou dále rozděleny a specifikovány pro první a druhý stupeň základního vzdělávání. Najdeme zde obsah pro vzdělávací oblasti:

- Jazyk a jazyková komunikace (Český jazyk a literatura, Cizí jazyk, další cizí jazyk);
- Matematika a její aplikace (Matematika a její aplikace);
- Informatika (Informatika);
- Člověk a jeho svět (Člověk a jeho svět);
- Člověk a společnost (Dějepis, Výchova k občanství);
- Člověk a příroda (Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis);
- Umění a kultura (Hudební výchova, Výtvarná výchova);
- Člověk a zdraví (Výchova ke zdraví, Tělesná výchova);
- Člověk a svět práce (Člověk a svět práce).

Každá vzdělávací oblast je tvořena jedním nebo více vzdělávacími obory (viz výše). Každá vzdělávací oblast obsahuje charakteristiku oblasti, cílové zaměření, vzdělávací obsah a očekávané výstupy (RVP ZV, 2021, str. 14).

1.1 Vzdělávací oblast Umění a kultura

Jednou ze vzdělávacích oblastí RVP ZV je oblast Umění a kultura, která je zastoupena vzdělávacími obory Hudební výchova a Výtvarná výchova. Tuto oblast lze doplnit o vzdělávací obor Dramatická výchova, kterou lze realizovat jako samostatný předmět, kroužek, projekt, kurz atd. Na 1. stupni základního vzdělávání se žáci s oblastí Umění a kultura seznamují prostřednictvím činností s výrazovými prostředky a s uměleckým jazykem (nejen hudebním a výtvarným, ale i dramatickým a literárním) (RVP ZV, 2021, str. 80). Prostřednictvím vzdělávací oblasti Umění a kultura se snažíme vypěstovat u jedince schopnost správně vnímat, chápat, citově prožívat a hodnotit krásu v uměleckých dílech a vytvářet si k nim pozitivní vztah.

1.2 Vzdělávací obor Hudební výchova

Je součástí vzdělávací oblasti Umění a kultura a vede žáka pomocí vokálních, instrumentálních, hudebněpohybových a poslechových činností k pochopení hudebního umění a dále k aktivnímu vnímání hudby, zpěvu a jejich využívání jako prostředek ke komunikaci. Všechny hudební činnosti by se měly vzájemně propojovat, ovlivňovat a doplňovat a tím přispět k rozvoji osobnosti žáka, ale nejvíce rozvíjet jeho hudební schopnosti a dovednosti. Obsahem vokálních činností je rozvíjet žákovu schopnost zpívat, vyjadřovat emoce a zlepšovat jeho pěveckou techniku. Obsahem instrumentálních činností je nabízet žákům možnost prozkoumat různé hudební nástroje a naučit je na ně

hrát. Tímto se rozvíjejí jejich hudební dovednosti, jemná i hrubá motorika a schopnost soustředit se. Obsahem hudebněpohybových činností je ztvárňování hudby prostřednictvím tance, pohybu a gestikulace. Žáci se učí koordinovat své tělo s rytmem hudby, díky kterému se rozvíjí jejich pohybové schopnosti a orientace v prostoru. Obsahem poslechových je aktivní vnímání znějící hudby, při kterých poznávají různé žánry, styly a podoby hudby. Naučí se analyzovat a interpretovat hudební díla a pomocí nich rozvíjet svůj hudební vkus a kritické myšlení (RVP ZV, 2021, str. 80-81).

1.3 Charakteristika ŠVP a ŠVP ZV „Otevřená škola ZŠ Brno Hudcova

ŠVP ZV patří do systému kurikulárních dokumentů pod školní úroveň, jak bylo zmíněné v první kapitole. Pomocí RVP ZV si každá škola vytváří vlastní ŠVP ZV a finální podobu dokumentu schvaluje vedení dané školy. ŠVP ZV Otevřená škola patří Základní škole Brno, Hudcova 35 a jeho poslední úprava proběhla v roce 2020. ŠVP Otevřená škola vychází z poznání, že škola vždy tvoří sociální systém s mnoha vnitřními i vnějšími vztahy. Otevřený systém má větší šance fungovat dobře, zdravě a být lidem prospěšný.

ŠVP ZV Otevřená škola klade důraz na dobrou spolupráci s rodiči žáků a širokou veřejností při organizování různých společenských akcí. Dále dostávají do popředí fakt, že pro úspěšný rozvoj dítěte má velký vliv život v populačně přirozené skupině, kde jsou zastoupeni jedinci s různými vlohami a vlastnostmi. V ŠVP je kladen důraz na ICT technologie a jejich využívání, které by nemělo být pouze součástí hodin informatiky, ale mělo by se stát běžným využívat technologie tam, kde je možné pomocí ICT technologií hodinu obohatit. Dále v ŠVP vedou děti ke zdravému životnímu stylu (nejen k pravidelnému pohybu), ke schopnosti kulturního a estetického prožitku a zájmu o věci veřejné (především z regionu). V enviromentální výchově předávají dětem, jak se chovat ve společnosti a vedou děti k trvale udržitelnému rozvoji. V neposlední řadě vedou žáky k hodnocení a k sebereflexi, aby si každý žák dokázal citlivě prosadit svůj vlastní názor a přispěl cennými radami k diskusi nebo dokázal ustoupit a dokázal přiznat vlastní chybu. Škola zakomponovala do svého ŠVP i vyhledávání a rozvoj mimořádně nadaných žáků. Tito žáci jsou rozvíjeni v hodinách pomocí různých pomůcek (například pomocí vzdělávacích programů, naučné literatury – hlavolamů, kvízů, referátů a účastnění se soutěží) (ŠVP ZV, 2020, str. 11, 20).

1.3.1 Interpretační činnosti v Školním vzdělávacím programu

Hudební výchova stejně jako jiné předměty má ve ŠVP učební plán a osnovy pro oba vzdělávací stupně. Následně zde nalezneme charakteristiku předmětu, časovou dotaci předmětu, klíčové kompetence. Každý učební plán obsahuje výstup z RVP, obecný cíl předmětu, školní výstup a následně rozdělené učivo do konkrétních interpretačních činností. Nakonec jsou zde pro učitele sepsané metody a formy, které v hodinách mohou použít a slouží jako inspirace pro tvorbu příprav do hodin a mezipředmětové vztahy, které se v HV můžou promítnout.

V ŠVP ZV v prvním vzdělávacím období se zaměřuje na vokální činnosti, a to na pěvecký a mluvní projev (od správného dýchání přes rozšiřování hlasového rozsahu až po jednohlasy zpěv). V instrumentálních činnostech se žáci seznamují s hudebními nástroji, učí se je používat a s jejich pomocí tvoří jednoduché skladby, hrají rytmické hry a seznamují se s rytmem a metrem. V hudebněpohybových činnostech žáci cvičí orientaci v prostoru, tvoří pohybový doprovod (může být improvizovaný) na znějící hudbu, dále hrají hudební hry se zpěvem (ŠVP ZV, 2020, str. 280-288).

V ŠVP ZV se objevují všechny očekávané výstupy, které by si měl žák během svého studia osvojit a během života případně využít. Zde uvedu příklady očekávaných výstupů pro druhý a třetí ročník:

- zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase;
- realizuje podle svých individuálních schopností a dovedností (zpěvem, hrou, tancem, doprovodnou hrou) jednoduchou melodii či píseň zapsanou pomocí not;
- využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře;
- reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie;
- rytmizuje a melodizuje jednoduché texty, improvizuje v rámci nejjednodušších hudebních forem (ŠVP ZV, 2020, str. 280-288).

Žáci pomocí všech činností v hudební výchově rozvíjí své schopnosti a prohlubují získané dovednosti. Učí žáky, jak hospodařit s dechem, jak a kde posadit tón, jak propojit danou činnost s pohybem nebo jak využívat hudební nástroje k obohacení doprovodu jakékoliv písně. Proto je důležité, aby byl pedagog stoprocentně připraven na hodinu hudební výchovy a každá část ze skupiny interpretačních činností měla své zastoupení

v hodinách hudební výchovy. Vždy je důležité, aby bylo u všech činností přihlíženo na výchovné zásady. Zde jsou uvedeny ty nejdůležitější:

- zásada názornosti;
- zásada aktivity;
- zásada trvalosti;
- zásada soustavnosti a systematickosti;
- zásada přiměřenosti (individuální a věkové zvláštnosti).

2. Interpretační činnosti v hudební výchově

Interpretační činnosti jsou činnosti, při kterých dochází k rozvoji hudebních dovedností a schopností u všech jedinců. Pod pojmem interpretační činnosti si můžeme představit například vokální, instrumentální, hudebněpohybové a poslechové činnosti, jak bylo zmíněno výše. Všechny činnosti můžeme rozvíjet pomocí zpěvu písní, hry na hudební nástroje, poslechem různých druhů hudby atd. Všechny tyto složky jsou základem hudební výchovy a žáci díky těmto činnostem získávají základní hudební vzdělání, rozvíjí jejich osobnost, sebedůvěru, kreativitu a poskytují jim osobní uspokojení.

Tuto podstatnou myšlenku již popsali Carl Orff v jeho díle „Schulwerk“ (v českém jazyce „Česká Orffova škola“). Jak uvádí Sedlák (1988), za hudební činnost jako takovou považujeme vlastní komunikaci jedince s hudbou. Hudební činnosti se tak realizují ve dvou rovinách: vnější a vnitřní. V hudebních činnostech můžeme vysledovat tři přístupy ve vztahu dítěte k hudebnímu dílu, a to v oblasti percepční, reprodukční a produkční (Sedlák, Siebr, 1988).

- percepční – dítě sleduje jinou osobu provozující hudební činnost a prostřednictvím pozorování a vnímání získává prvotní zkušenosti se zpěvem, s hrou na hudební nástroj nebo s pohybem;
- reprodukční – dítě zvukově či pohybově realizuje osvojené učivo – tzn. zpěv naučených písní, instrumentální hra na dětské a klasické hudební nástroje, dříve osvojený pohyb;
- produkční – dítě si samo vymýšlí různé hudební modely a pohybový projev – elementární dětská improvizace.

Důležitou součástí, která je třeba nejen při hudebněvýchovných činnostech, je motivace. Pokud učitel málo motivuje nebo sám žák nemá vhodnou sebemotivaci, může dojít k tomu, že u žáka vznikne nechuť k hudební aktivitě (tato situace vzniká zejména u mladších žáků). Proto je vhodné zařazovat do hodin hudební výchovy takové činnosti, které u žáka podnítky jeho tvořivost, uspokojí jeho potřeby a dochází u něj k rozvoji hudebních dovedností (Sedlák, Váňová, 2013; Havelková, Chládková, 1994).

Na závěr by bylo vhodné zmínit, že všechny hudebněvýchovné činnosti, jak v prvním, tak i druhém období prvního stupně základního vzdělávání, by měly být předávány zábavnou formou (učení hrou). Nejen, že se během hry rozvíjí hudební dovednosti, ale i představivost, fantazie a paměť. Například „*Martenotův systém usiluje o přirozený*

vstup dítěte do hudby a užívá dětské spontaneity, opírá se o fyziologické základy hudebního rytmu, které kultivuje v hudebních činnostech“ (Sedlák, Siebr, 1988, str. 112).

2.1. Vokální činnosti

Jsou činnosti zaměřené na rozvoj pěveckých schopností a dovedností. Tyto činnosti do konce 19. století zahrnovaly pouze zpěv. Díky rozvoji hudební pedagogiky se od první poloviny 20. století v hudební výchově objevuje i hudební nauka, hudební gramotnost, intonace a další části z interpretačních činností. Zpěv je přirozeným lidským projevem stejně jako řeč, proto je důležité o něj pečovat a předcházet jeho různým „deformacím“ (onemocnění, špatné návyky, silný křik) (Daniel, 1992; Havelková, Chládková, 1994).

Základem vokálních činností je přirozenost, spontánnost a chuť zpívat si. Pěvecký rozvoj žáků brzdí netaktní kritika jejich pěveckého výkonu, nedůvěra v sebe sama a přehnaná skromnost. Pedagog by měl své žáky ke zpěvu vhodně stimulovat a při zpěvu je povzbuzovat a dodávat jim sebedůvěry; nedostatky jejich hlasového projevu pak taktním způsobem postupně odstraňovat (Střelák, 1989).

Cílem vokálních činností je předat žákům základní pěvecké dovednosti a návyky, předejít různým abnormalitám ve zpěvu i řeči a přenechat v nich základy, jak správně tvořit zdravě tvořený hlas po celý jejich život nebo další rozvoj pěveckých dovedností. Vokální činnosti jsou důležitou součástí hudební výchovy, protože zpěv je jeden z nejdůležitějších prvků hudby (Daniel, 1992).

Podstatou vokálních činností je naučit a zautomatizovat u žáků správnou práci s hlasem při zpěvu (správné tvoření tónu a výslovnost), zdůraznit jim důležitost rozezpívání a naučit je, jak správně provádět hlasovou hygienu, která je podrobněji rozepsaná ve čtvrté kapitole. Všechny vokální dovednosti si mohou žáci osvojit pouze za předpokladu, že tyto dovednosti (nejen procítěný a estetický zpěv) pedagog stoprocentně ovládá, protože je žákům skutečným vzorem (Sedlák, Siebr, 1988).

2.2 Instrumentální činnosti

Tyto činnosti se v podstatě od těch vokálních až tak moc neliší. Liší se pouze jejich provedení. Ve vokálních činnostech se zaměřujeme především na zpěv a u instrumentálních se zaměřujeme na hru na hudební nástroje. Tyto dvě činnosti se navzájem prolínají a doplňují.

Na základních školách se většinou bavíme o hře na dětské hudební nástroje, kterými by měla být vybavena každá škola. Jsou to nástroje rytmické (např. bubínek, triangel, tamburína, ozvučná dřívka a prstové činely), melodické (metalofon, xylofon a zvonkohra) a dechové (zobcová flétna). „*Návrh na zhotovení těchto hudebních nástrojů a jejich využití vypracoval německý pedagog Carl Orff*“ (Lasevičová, 1996, str. 162) ve svém díle “Schulwerk“ (v češtině “Česká Orffova škola“).

Hra na dětské hudební nástroje má v rozvoji hudebního cítění značný význam. Podporuje hudební vnímání, smysl pro výšku tónu, délku, dynamiku, tempo, barvu tónu, rytmus, harmonii a hudební představivost. Probouzí u dětí radost, prohlubuje jejich zájem o hudbu a podporuje seberealizaci.

2.3 Hudebněpohybové činnosti

Pohyb je jedním z nejpřirozenějších životních projevů člověka. Každý pohyb má svůj rytmus, který provází všechny jevy a odvětví lidské činnosti. Rytmus je považován za základní prvek hudebněpohybových činností. Rytmus činí pohyb srozumitelným, přehledným a zajímavým. Cit pro metrum musí žák získat s prvními pohybovými projevy a dále jej procvičovat v rytmických činnostech (viz výše). Bez plného ovládnutí metra by byl pohyb nepřesný a nedokonalý (Knopová, 2005).

Smyslem hudebněpohybových činností je kultivovat tělesné pohyby u dětí a usměrňovat je tak, aby prohlubovaly a umocňovaly hudební vnímání a hudební prožitek, rozvíjely hudební představy, fantazii a vedly k rychlejšímu poznávání hudebně výrazových prostředků a jejich funkcí. Tělesným pohybem může žák vyjádřit i své vnitřní ladění, náladu vyvolanou hudbou a rozvíjet senzomotorickou inteligenci (Sedlák a Siebr, 1985).

Obsah hudebněpohybových činností se dělí do dvou rovin, které spolu souvisí a navzájem se doplňují:

A. Oblast pohybové výchovy

- získání rytmických dovedností;
- hra na hudební nástroje;
- taktovací technika;
- osvojení hudebněpohybové hry s využitím hudebního doprovodu;
- pohybové vyjádření obsahu textu.

B. Oblast taneční výchovy

- základní taneční prvky – chůze, běh, skoky, pérování;
- taneční krok ve 2/4, 3/4 a 4/4 taktu;
- taneční hry, taneční a pohybová improvizace.

„Hudebně pohybová výchova je doplňkem všech hudebních činností, je součástí dětských her, směřuje ke kultivovanému projevu, urychluje a upevňuje hudební a estetický rozvoj žáků“ (Lasevičová, 1996, str. 122). Důležité je, aby všechny činnosti byly pojaty formou hry.

3. Hudební nástroje z hlediska interpretace

Hrají klíčovou roli při seznamování dětí s hudbou, umožňují jim zapojit se do všech činností s hudbou spojených. Výuka hry na hudební nástroj na základních školách (dále jen ZŠ) obsahuje hudební nástroje tradiční a netradiční (díky těmto nástrojům mohou žáci objevovat různé druhy hudebních stylů a rozvíjet své hudební dovednosti).

Začlenění hudebních nástrojů do výuky hudební výchovy podporuje rozvoj emoční stránky člověka, empatie i sociální citění, protože se žáci učí vyjadřovat pocity a emoce prostřednictvím hudby. Hra na hudební nástroje může zlepšit kognitivní dovednosti (např. paměť nebo pozornost), podporuje komunikaci, spolupráci mezi žáky a umožňuje dětem vyjádřit svoji vlastní osobnost.

Je vhodné, když pedagog do hudební výchovy zařadí tradiční (jako je klavír, kytara nebo keyboard) i netradiční (např. boomwhackers, cajon, hang drum a didgeridoo) hudební nástroje, díky kterým mohou žáci objevit vlastní hudební zájmy, talent a poskytuje jim seberealizaci.

3.1 Tradiční hudební nástroje

Jsou základními pilíři hudební výchovy. Jsou nejčastěji spojovány s klasickou hudbou, lidovou hudbou, ale i dalšími hudebními styly. Tradiční hudební nástroje jsou hojně využívány v různých kulturách po celém světě. Lidé v minulosti a v dnešní době i různých kulturách často tyto nástroje používali a používají k vyjádření emocí, komunikaci, k různým rituálům nebo pro oslavy. Tradiční hudební nástroje můžeme rozdělit do několika skupin:

- a) Strunné nástroje – zde můžeme zařadit ty nástroje, které mají struny. Například housle, viola, kytara, harfa, basa;
- b) Dechové nástroje – jsou všechny nástroje, které vytváří tón tím, že se do nich musí foukat. Například flétna, klarinet, saxofon, trubka, lesní roh, tuba;
- c) Klávesové nástroje – jsou ty nástroje, které vytváří tón tím, že se musí zmáčknout klávesa, ta rozvibruje struny, ozvučné trubice... Například klavír, varhany, tahací harmonika, cembalo;
- d) Perkusní nástroje – jsou takové hudební nástroje, které vytváří tón tím, že je třeba do nich uhodit, třít nebo s nimi třepat. Například bubny, činely, tamburíny, xylofony, metalofony;

- e) Idiofony – zde můžeme zařadit ty nástroje, které vytváří tón tím, že se rozvibruje celé jejich tělo. Například triangel, kastaněty, maracas (Modr, 1997).

Právě při manipulaci s těmito hudebními nástroji se výrazně uplatňují prvky hry či hravosti vůbec, tyto prvky pohybové či technické kreativity lze chápat jako motivační prostředky stimulující zájem o hudbu (Fukač, Tesař, Vereš, 2000).

Pomocí hry na hudební nástroje u žáků rozvíjíme sluchovou percepci, schopnost číst noty, sociální dovednosti, schopnost spolupráce, posilujeme žákovu disciplínu, trpělivost a vytrvalost. Všechny tyto dovednosti jsou důležité pro budoucí úspěšné hudební povolání.

Tradiční hudební nástroje jsou „studnou“ inspirace pro všechny lidi, nejen pro hudební skladatele a umělce. Představují základ hudebního vzdělání a umožňují nespočet možností hudebního projevu, kreativity, fantazie a seberozvoje.

V hudební výchově na základních školách se žáci většinou nedostanou do styku se všemi hudebními nástroji. Z tohoto důvodu je vhodné zařazovat do hodin hudební výchovy i tyto, pro ně neznámé, nástroje, aby si je žáci mohli prohlédnout, vyzkoušet si, jak hrají, osvojit si jejich vzhled a jak znějí. Je vhodné do hudební výchovy zařadit i exkurze do kostela, kde by měli možnost se podívat na varhany (popřípadě si na ně zahrát) nebo zvolit i přednášku od různých umělců, kteří by jim ukázali, co všechno obnáší naučit se hrát na daný hudební nástroj.

Obrázek č. 1 - Ukázka tradičních hudebních nástrojů.

Zdroj: https://www.thomann.de/cz/goldon_musik_wagen_2_modell_30

3.2 Netradiční hudební nástroje

Většinou byly vyráběny z materiálu přístupného obyčejným lidem (např. dřevo, železo, plech...) (Hudba – Mamuti. Úvod – Mamuti [online]) Tyto hudební nástroje nemají daleko k předmětům všedního dne (upravují se tak aby vydávaly zvuky – plechovka a gumička, skořápky od ořechů, PET láhev a písek...).

Této skutečnosti můžeme využít i v edukačním procesu a hudební nástroje si s žáky vyrobit. Díky tomu, že si žáci své hudební nástroje vyrobí, budou k nim opatrní a budou si jich vážit. Netradiční hudební nástroje otevírají nové možnosti výuky a osloví větší počet žáků, zejména těch, kteří nemají možnost hrát na tradiční hudební nástroje nebo k nim celkově nemají přístup.

Jedním z netradičních hudebních nástrojů jsou boomwhackers, které si v posledních letech lidé velice oblíbili. Vynalezl je Američan Craig Ramsell okolo roku 1994. (Boomwhackers: Instruments of Democracy – The New York Times [online]) Jsou jednoduché na použití i cenově dostupné. Mohou být využity opravdu na cokoliv (na výuku rytmu, melodie) a podporují tvořivost a improvizaci.

3.2.1 Boomwhackers

Jedná se o moderní obdobu tradičně využívaného xylofonu nebo metalofonu. Velkou výhodou pro potřeby moderního vyučování je možnost zapojit více dětí současně. Důležitá je také nutnost vzájemné spolupráce. Výuka s boomwhackers je snadná i pro méně muzikálně nadané učitele. (BezVydavatele.cz, 2023. Vzorové stránky knihy: Vzor 972 [online])

Ozvučné trubice neboli boomwhackers jsou laděné perkusní ozvučné trubice z plastu, na které se hraje úderem (např. úderem do stehů, dlaní, do stolu nebo do podlahy). Základní sada obsahuje osm tónů C₁–D–E–F–G–A–B–C₂. (BezVydavatele.cz, 2023. Vzorové stránky knihy: Vzor 972 [online]) Nezáleží na povrchu, na který člověk hraje, boomwhackers budou mít vždy svoji výšku tónu. Záleží pouze na tom, jak člověk ozvučné trubice drží. Nesmí zakrývat konec trubice a úchop musí být v dolní části trubice. Nejsnadnější cestou, jak zahrát na boomwhackers je úderem o své vlastní tělo (dlaně nebo stehna). (Boomwhackers®. Plank Road Publishing's Music K-8 Magazine and Music Teaching Resources [online])

Boomwhackers jsou skvělými nástroji v muzikoterapii. Muzikoterapie pomáhá nejen postiženým lidem k uvolnění, ale díky rozšířenosti už se k muzikoterapii uchyluje i široká veřejnost, která se chce odreagovat nebo jen zvládnout stres. Jak píše ve své knize pan docent Linka, „příčin novodobého zájmu o muzikoterapii je několik. Muzikoterapie je pro mnohé přitažlivá tím, že na rozdíl od mnoha jiných zdravotních zákroků není bolestivá, namáhavá, nepohodlná, ani nijak nepříjemná“ (Linka, 1997, str. 15). A proto se o ni zajímá. „Lze říci, že právě bezbolestnost muzikoterapie je hlavním motorem zájmu o ni“ (Linka, 1997, str. 15).

Obrázek č. 2 – Boomwhackers.
Zdroj: <https://www.muzikant.cz/boomwhackers-full-spectrum-set-102271>

Obrázek č. 3 - Domáci maracas.
Zdroj: <https://cz.pinterest.com/pin/11822017763071967/>

Obrázek č. 4 - Domáci bubínky.
Zdroj: <https://artscraftsymom.com/diy-musical-instruments-for-kids-to-make-and-play>

3.3 Rytmické činnosti

K rozvoji rytmického citění dochází při každém kontaktu člověka s hudbou. Rytmickou složku a rytmické citění je možné rozvíjet ve speciálních rytmických cvičeních. Rytmická cvičení lze provádět různými způsoby – rytmizovaným slovem (rytmická deklamace), reprodukcí na rytmické slabiky, hrou na tělo, hrou na hudební nástroje a další (např. taktování nebo vyťukávání) (Pecháček, Váňová, Kurková, Vajsarová, Hradecký, 1991).

Jak píše Daniel, „*smysl pro rytmus se u dětí rozvíjí ze všech schopností nejdříve*“ (Daniel, 1992, str . 20). Tuto schopnost je důležité zdokonalit a zařadit pojem rytmus do žákovy slovní zásoby (Daniel, 1992).

Cílem rytmických činností je rozvinout u žáků hudební představivost a hudební myšlení (rytmické citění). I když k rozvoji rytmu dochází při každém kontaktu s hudbou, je důležité si vyčlenit rytmickou složku a rozvíjet rytmické citění ve speciálních rytmických cvičeních (Lasevičová, 1996).

Při rytmických cvičeních je nesmírně důležité dbát na několik věcí. Například, aby žáci drželi pořád stejné tempo (aby nezrychlovali nebo naopak nezpomalovali). Je vhodné s žáky cvičit v různých tempech, aby si zvykli na různá tempa písní a poté dokázali udržet rytmus. Dále by měli žáci dokázat identifikovat metrum a udržovat jej (známe a nejčastěji se používá dvoudobé, třídobé a čtyřdobé metrum). V neposlední řadě by měli být žáci schopni dodržovat délku tónů, aby píseň ve výsledku byla rytmicky správná.

4. Hlas z hlediska interpretace

Účelem hlasové výchovy je kultivovat dětský hlas, vytvářet pěvecké dovednosti a návyky, které umožňují estetický a emocionální zpěv. Systematické rozvíjení dětského hlasu má chránit hlas před poškozením, ke kterému může dojít při jeho nesprávném používání (jako je křik, silný až nepřiměřený zpěv nebo zpěv příliš vysoko). Žáci si mají osvojit základní pěveckou techniku, která spočívá ve správném posazení hlasu, opírá se o správně ovládaný dech a zřetelnou výslovnost tak, aby hlas zněl hladce, ušlechtilé a v přirozené výšce a barvě (podrobněji popsán v podkapitole Složky hlasové výchovy) (Lasevičová, 1996).

Při výuce zpěvu platí snad více než kde jinde, že hra je nejvhodnější formou učení. Žák totiž tón tvoří buď spontánně nebo je veden radami pedagoga a pracuje na základě subjektivních fyziologických pocitů a své sluchové kontroly. Proto je důležité si pomáhat u dětí nejrůznějšími představami a hrami (Havelková, Chládková, 1994).

Hlasová výchova rozvíjí osobnost žáka, zlepšuje komunikační dovednosti, posiluje sebevědomí a vede k rozvoji fantazie a kreativity. Pomocí hlasové výchovy vedeme žáky k hlubšímu zájmu o hudební činnosti a posilujeme mezilidské vztahy mezi žáky i ostatními lidmi.

Bohužel v dnešní době se setkáváme s tím, že hlasová výchova neodpovídá na mnoha školách kvalitě provádění. Hlasová výchova se neprovádí systematicky v každé hodině (proto se může stát, že se hlas tímto používáním až přímo kazí). Přitom hlasová cvičení nejsou tak zdaleka obtížná a přináší výsledky viditelné a slyšitelné téměř ihned (Daniel, 1992). Pro správný rozvoj hlasu je důležité do každé hodiny (nejlépe na začátek) zařazovat různá hlasová cvičení, aby děti byly spokojené a připravené na zbytek činnosti v hodině.

4.1 Složky hlasové výchovy

Správné držení těla při zpěvu je klíčovou součástí hlasové výchovy, umožňuje žákům zpívat s menší námahou a hrozí jim menší hlasové přetížení. Pedagogové by měli věnovat pozornost správnému postoji při zpěvu u dětí, který napomáhá správnému fungování dýchacích a hlasových orgánů, které následně mohou tvořit kvalitní a správný tón. Hlasová hygiena, která zahrnuje nejen pitný režim, zdravou stravu a dostatek spánku, ale i kvalitní rozezpívání, vyvětranou místnost nebo otužování hlasu, přispívá k udržení zdravého hlasu a prevenci hlasových potíží (Synek, 2004).

Správné dýchání je další klíčovou součástí hlasové výchovy, protože zajišťuje dostatek vzduchu pro zpěv. Pedagog by měl seznámit žáky se správnými technikami dýchání a jak je dále procvičovat, aby mohli tvořit pomocí hlasivek a dechu tvořit správné tóny. Artikulační cvičení jsou nezbytná pro osvojení si srozumitelné výslovnosti při mluvě nebo při zpěvu. Provádění těchto cvičení může pomoci žákům zlepšit hlasovou kontrolu a pružnost (Lasevičová, 1996).

Hlasová cvičení jsou nejpodstatnější částí hlasové výchovy, která poskytuje žákům příležitost rozvíjet a prohlubovat jejich hlasové dovednosti. Mohou obsahovat rozšiřování hlasového rozsahu, práci s intonací atd. Důležité je vytvářet pro žáky podnětné a motivující prostředí, které podporuje žáky v objevování svých hlasových možností a pomoci jim získávat sebevědomí (Lasevičová, 1996). Všechny oblasti hlasové výchovy jsou podrobněji rozepsány v podkapitolách níže.

4.1.1 Správné držení těla

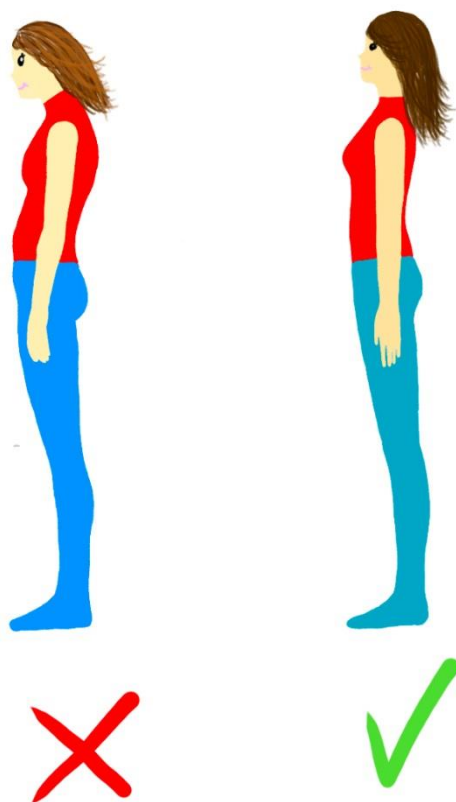
„Již nesprávný postoj při zpěvu způsobuje poruchy v pěveckém projevu“ (Sedlák, 1974, str. 119). Správné držení těla má nejen estetickou funkci, ale hraje důležitou roli ke správnému vedení hlasu, který je základním předpokladem pro vytvoření kvalitního a správného tónu. Při zpěvu působíme na ostatní nejen svým zpěvem, ale i celým vystupováním. Co by mělo být dodržováno, aby se docílilo správnému držení těla:

- stát přirozeně, vzpřímeně a nenásilně;
- váhu těla rovnoměrně rozložit na obě nohy – mírný stoj rozkročný;
- paže jsou volně podél těla, ramena jsou dole;
- očima se díváme vždy dopředu, před sebe;
- důležité je se cítit uvolněně, mít dobrý pocit a postoj je nám příjemný;
- klidně a zhluboka dýchat (Lasevičová, 1996).

V hudební výchově je důležité tyto zásady správného držení těla vyučovat a pravidelně procvičovat, aby se staly součástí přirozeného projevu při zpěvu.

Abychom se celkově cítili lépe je třeba uvolnit celé tělo. Můžeme zde zařadit některé uvolňovací cviky, které lze provádět vsedě, ve stoje, na počítání nebo s hudebním doprovodem. Můžou to být:

- K uvolnění krčního svalstva – pohyby hlavou do stran (předklon hlavy, mírný záklon a úklony vpravo a vlevo);
- K uvolnění paží – kroužení zápěstím, kroužení v loketním kloubu, kroužení celou paží v ramenním kloubu;
- K uvolnění dolních končetin – pohupování špička, pata; přenášení váhy z jedné nohy na druhou;
- K uvolnění trupu – volíme předklony, záklony, úklony vpravo a vlevo, kroužení v trupu (Lasevičová, 1996).

Obrázek č. 5 - Správné držení těla při zpěvu.

4.1.2 Dýchání

Správné dýchání hraje klíčovou roli v kvalitě tónu, který vytváříme při zpěvu nebo při hře na hudební nástroj. Cílem pedagoga by mělo být ukázat dětem, jak správně dech ovládat a využívat (Synek, 2004). Výuka správného dýchání může mít pozitivní dopad na celkové zdraví a pohodu dětí, přispívá k prokrvení těla a odolnosti vůči stresovým situacím.

Dle Daniela rozeznáváme čtyři typy dýchání:

1. žeberní (kostální) - hrudník se rozšiřuje do stran. Je to velmi složitý a namáhavý typ dýchání, který využijeme pouze při větší fyzické aktivitě. Při delším používání dojde k bolesti v oblasti hrudního koše;
  2. bránicové (abdominální) – hrudník se rozšiřuje směrem dolů a nadouvá se nám břicho. Tento typ dýchání používáme běžně během dne;
  3. klíčkový (svrchní) - tento typ dýchání používají malé děti a není úplně ideální. Vzduch dostáváme pouze do vrchní části plic, je to namáhavé a nevydatné (z pohledu jaký mají malé děti objem plic);
  4. žeberně-bránicový (kostabdominální) – je to smíšený typ dýchání (spojením žeberního a bránicového dýchání). Hrudník je po celou dobu roztažený jako u žeberního dýchání (v nádechové poloze) a poté dýchá pouze bránicí pomocí břišních svalů. (Daniel, 1992).
- Který z těchto typů uplatňovat ve škole? Z přirozených typů není žádný vhodný a žeberně-bránicový typ s žáky nikdy dokonale nezvládneme. Proto je vhodné, se mu alespoň přiblížit a nacvičit s žáky, co se nacvičit dá (Daniel, 1992).

Dýchání má 3 fáze: nádech, zadržetí dechu, výdech (Lasevičová, 1996).

1. nádech – je první fází dýchání, kdy se využívá rozšíření břicha a spuštění bránice směrem dolů (bránicové dýchání), což umožní plicím se efektivněji naplnit vzduchem. Tento druh nádechu umožňuje rychlé nasátí vzduchu, které je třeba pro dlouhý a silný zpěv;
2. zadržetí dechu – druhou fází je zadržetí dechu. Není to úplné zastavení dýchání, ale pouze jeho regulace, kdy neuniká z plic tolik vzduchu. Je důležité udržet svaly bránice a břicha aktivní, aby se zabránilo nekontrolovatelnému výdechu;
3. výdech – je poslední fází dýchání. Je to uvolnění vzduchu z plic přes hlasivky, díky kterému se tvoří tón. Podstatné je držet kontrolu nad vydechovaným vzduchem pomocí bránice a břišních svalů. Správný výdech je klíčový pro udržení zdravého hlasu a prevenci před přetížením hlasu.

Správné zvládnutí všech tří fází dýchání – nádechu, zadržetí dechu a výdechu je klíčovým faktorem pro úspěšný a zdravý zpěv. Díky procvičování těchto dovedností mohou žáci dosáhnout kvalitnějšího zpěvu a zdravějšího hlasu.

Systematickým a důkladným tréninkem dýchacích technik se žáci učí, jak efektivněji zvládat svůj hlas, což žákům umožní zpívat s větší jistotou a výdrží. Navíc díky správnému dýchání a hlasové technice, budou žáci schopni zpívat s menším rizikem poškození hlasu. Výsledkem pravidelného procvičování je zlepšení práce s dýcháním, pěveckým projevem a celkový úspěch ve zpěvu.

4.1.3 Artikulační cvičení

Význam těchto cvičení, zaměřených na artikulaci a výslovnost, spočívá v osvojení si pečlivé a srozumitelné výslovnosti při mluvě nebo zpěvu. Pravidelným procvičováním artikulačních cvičení žáci získávají větší pružnost, hybnost a pohotovost svých mluvidel, což je klíčové pro jasnou a srozumitelnou komunikaci, pěvecký a mluvní projev.

Artikulační cvičení provádíme ve středním tempu, aby měli žáci dostatek času na správné provedení jednotlivých pohybů. Při rychlejším tempu mluvíme nebo zpíváme potichu, abychom zajistili, že důraz je stále kladen na správnou techniku provedení.

Artikulační cvičení jsou důležitá také proto, že díky nim hlas nabývá lehkosti a pohyblivosti. To znamená, že zpěvák bude schopen snadno a plynule přecházet mezi různými tóny a výškami. Tato cvičení představují základ pro rozvoj komunikačních schopností a pěveckých dovedností u žáků (Lasevičová, 1996).

Příklady artikulačních cvičení:

- špulení pusy, zatažení rtů za zuby;
- hýbání doprava, doleva, dopředu a dozadu spodní čelistí;
- čertík: hýbání jazykem vpravo a vlevo;
- jazykolamy: makovičky se nevymakovičkovaly, nejkulatěoulinkatější kulička, od poklopu ke poklopu kyklop koulí kouli;
- napodobování zvuků zvířat: holub – vrkú, vrkú; osel – íá, íá; sova – hu, hú;
- různé pentatonické cvičení: mi-me-ma-mo-mu-mo-ma-me-mi, bim-bam-bom zvoní zvonec zvon.

4.1.4 Hlasová cvičení

Rozezpívání před pěveckým výkonem je nezbytným prvkem v hlasové výchově, který připravuje hlasivky na zpěv a zajišťuje jejich správnou funkci. Je důležité, aby hlasivky získaly určitou formu pružnosti a připravenosti, což tvoří základ pro správný zpěv a snižuje riziko poškození hlasivek.

Aby bylo rozezpívání pro žáky atraktivnější a příjemné, je důležité ho pojat formou hry. Můžou to být různé soutěže, hry nebo rytmické tabulky, které pomáhají rozvíjet hudební schopnosti a zároveň udržují žákův zájem a motivaci. Tímto způsobem mohou pedagogové vytvořit pozitivní a poutavé prostředí pro hudební výchovu a rozvoj pěveckých dovedností (Lasevičová, 1996).

Díky systematictější a dlouhodobé práci na rozšiřování hlasového rozsahu umožní dětem do svého písňového repertoáru zařazovat stále náročnější a atraktivnější písně. Tento proces by měl být hlavní motivací rozezpívání, neboť poskytuje žákům možnost růstu a rozvoje v oblasti zpěvu. Čím širší hlasový rozsah a dovednosti žáci získají, tím více budou schopni zpívat různé písně a prohlubovat hudební zkušenosti (Synek, 2004).

4.1.5 Hlasová hygiena

Rozvíjet a zdokonalovat svůj hlas je možné pouze tehdy, když je hlas zdravý a správně fungující. Základem pro správné zacházení se zpěvním i mluvním hlasem je nejen vhodná životospráva, která zahrnuje dostatek spánku, zdravou stravu, pravidelný pohyb a správný pitný režim, ale také dodržování několika zásad hlasové hygieny (Synek, 2004):

- zpíváme ve vyvětrané a nepřetopené místnosti;
- nezpíváme při větší fyzické námaze (běh, chůze do kopce...);
- nepřetěžujeme hlas, dbáme na pravidelné přestávky a nekřičíme;
- nenutíme zpívat při větší indispozici (tzn. při nachlazení, rýmě, kašli);
- nepít příliš studené pití při zpěvu v horkých dnech;
- otužovat hlas, stává se tak odolnější;
- před zpěvem se důkladně rozezpívat;
- při hlasových poruchách se vložit do rukou odborného lékaře (foniatra)
(Lasevičová, 1996; Synek, 2004).

Úkolem pedagoga v oblasti hlasové hygieny a zpěvu je seznámit žáky s důležitými zásadami a pravidly, která jim pomohou chránit a rozvíjet svůj hlas. Pedagog by měl zajistit, aby žáci tyto zásady a techniky pravidelně prováděli během hodin hudební výchovy. Aplikační část výuky, která se zaměřuje na rozezpívání, je ideální příležitostí pro učitele, aby s dětmi prodiskutoval, co je třeba dodržovat před začátkem zpěvu a před samotnou hodinou hudební výchovy.

Opakovaným procvičováním a diskusemi o těchto zásadách se žáci stávají více obeznámeni s tím, co je třeba udělat, a dokáží si tyto kroky připomínat sami. Výsledkem je, že žáci postupně získávají pevné základy hlasové hygieny a technik, které jim pomohou dosáhnout lepšího zpěvu a zdravějšího hlasu.

Péče o hlas však není zajištěna jen všeobecnou hygienou a tzv. hlasovou hygienou, ale nezbytně musí spoluúčinkovat s hygienou duševní. To znamená že hlasu prospívá správný pracovní režim dne (aktivní odpočinek a správná životospráva) (Sedlák, 1984).

5. Metodologie

Hlavním cílem diplomové práce byla tvorba metodických příprav na téma interpretační činnosti v rámci výuky hudební výchovy. Konkrétně se jednalo o vytvoření metodiky, která umožní učitelům hudební výchovy lépe připravit a vyučovat interpretační činnosti v hudební výchově na prvním stupni základních škol. Autorka pomocí dotazníkové metody zjistila, jestli na škole pedagogové užívají muzikofiletické techniky, zda v hodinách hudební výchovy používají Orffovy nástroje nebo s žáky upevňují texty písní pomocí tance nebo využívají v hodinách netradiční hudební nástroje. Následně se zaměřila na vytvoření praktického a srozumitelného materiálu, který by obsahoval osvědčené postupy a metody pro výuku interpretačních činností.

Dílčím cílem diplomové práce bylo provést ověření metodických příprav v praxi a zjistit jejich funkčnost a účinnost. Toto ověření se provádělo prostřednictvím praktických výukových hodin hudební výchovy, které byly vedeny autorkou. Během ověřování zaznamenávala reakce žáků na užití postupy a materiály, aby se mohla posoudit jejich efektivita a účinnost. Tento proces ověřování výukových metod a materiálů měl za cíl zlepšit výuku interpretačních činností v rámci hudební výchovy.

Metodické přípravy byly tvořeny pro žáky druhých a třetích tříd. Tato věková kategorie žáků je pro rozvoj hudebních dovedností a schopností v oblasti interpretace důležitá, protože právě v tomto období se formuje jejich hudební vnímání. Přípravy byly vytvářeny s ohledem na specifika této věkové kategorie a zohledňovaly jejich potřeby.

V rámci hodin hudební výchovy autorka aplikovala širokou škálu výukových metod, které zahrnovaly například slovní metodu (včetně monologu při popisu činností nebo dialogu při závěrečném hodnocení hodin), názorně-demonstrační metodu (použití předvádění pro seznámení žáků s rytmickou tabulkou a promítání anglických písniček na interaktivní tabuli) a praktickou metodu (použití pro samotný nácvik hry na boomwhackers). Tyto metody pomáhaly žákům lépe porozumět hudebním konceptům, umožňovaly jim aktivní zapojení do výuky, což vedlo k lepším výsledkům v rozvoji jejich hudebních schopností a dovedností.

Autorka diplomové práce při tvorbě metodických příprav pracovala s různými prameny a naučnou literaturou (jako jsou odborné publikace, učebnice a materiály od pedagogů). Na začátek provedla analýzu relevantní literatury, která se týká interpretačních činností. Získané poznatky a informace následně aplikovala na tvorbu metodických příprav, které

byly zaměřeny na rozvoj hudebních dovedností u žáků v této oblasti. Dále také autorka při tvorbě metodických příprav využívala svých vlastních zkušeností a know-how v oblasti hudební výchovy. Výsledné metodické přípravy byly ověřeny v praxi a pomocí reflexe, autorka získala zpětnou vazbu od žáků a pedagogů na efektivitu a použitelnost příprav v praxi.

Mezi limity této diplomové práce patří skutečnost, že v aplikační části byly vytvořeny metodické přípravy na hodiny hudební výchovy pouze pro určitou věkovou skupinu žáků. I když autorka při tvorbě metodických příprav zohlednila různou úroveň dovedností a zájmy žáků, je důležité si uvědomit, že výsledky mohou být odlišné, pokud by byly přípravy vytvořeny pro jiné věkové kategorie nebo specifické cílové skupiny (např. žáci se speciálními vzdělávacími potřebami, homogenní skupina atd.). Je tedy nutné brát v úvahu, že aplikace těchto metodických příprav pro jiné skupiny žáků může vyžadovat přizpůsobení nebo úpravu v závislosti na konkrétních potřebách a schopnostech žáků.

Aplikační část

6. Metodické přípravy na hodiny HV

V metodické přípravě v první hodině pro druhý i třetí ročník při nácviu uvítací písně je volena metoda nácviu písně nápodobou. Nácviu nápodobou je zajímavější, živější, a ne tak zdoluhavý proces. Žáci se postupně přidávají k pedagogovi, je ale důležité, aby pedagog byl vhodným intonačním vzorem (mohou zde vzniknout u žáků chyby v intonaci, pokud učitel nemá píseň intonačně zavládnutou) (Vítková, 2013).

Pro obě třídy je na začátek hodiny zvolena stejná kontaktní píseň (nebo také písně na přivítání). *„Kontaktní píseň je specifický druh kontaktu s člověkem v rámci muzikoterapeutické intervence, je možné ji však použít i v hudebně-edukačním procesu“* (Kružíková, 2020, str. 58). Písně na přivítání se většinou používají na začátek hodiny. Tyto písně mají ostatní žáky pozdravit a zjistit v jakém fyzickém (pasivní/aktivní) a psychickém (emoční ladění) stavu je každý žák. Dáváme žákům prostor k sebevyjádření, vyslovení jejich potřeb a přání (Kružíková, 2020).

K rozezpívání je ve dvou hodinách zvolena muzikofiletická technika – rytmičká tabulka HLA-RA-KO-PA (obměna hry HRU-STE-TLE-LU). *„Muzikofiletiku můžeme stručně charakterizovat jako tvořivé, zážitkové a reflektivní pojetí hudby a uměleckých hudebních činností ve vzdělávání, které směřuje k poznávání sebe, druhých a světa v kontextu umění a kultury jehož základem je využití kvalit zvuku, hudby a vztahu člověka k nim“* (Friedlová, 2020, str. 11). Muzikofiletika také využívá znalosti mnoha dalších oborů a můžou se v nějakých oblastech propojovat, a to nejvíce v hudební výchově a muzikoterapii, dále čerpá poznatky z osobnostní a sociální výchovy, hudební psychologie, hudební teorie nebo etnomuzikologie (Friedlová, 2020).

Před rozezpíváním je důležité dodržet všechny složky hlasové výchovy (podrobněji jsou popsány v 5 kapitole). Pomocí myšlenkové mapy chce autorka zjistit, zda mají žáci povědomí o tom, co všechno je nutné udělat, než se jde k samotnému zpěvu. Někteří žáci, kteří chodí do základních uměleckých škol, budou vědět, o co se jedná a řeknou vše, co je napadne (ukázka myšlenkové mapy viz příloha 3).

Jako metoda reflexe hodiny byla zvolena metoda sebereflexe žáků. Sebereflexe je chápána *„jako zamyšlení se subjektu nad sebou samým, zpětné ohlédnutí se za svými myšlenkami, pocity, postoji a svým jednáním. Sebereflexí lze však také rozumět vnitřní dialog, který student nebo učitel vede sám se sebou“* (Švec, 1998, str. 114).

Každý pedagog při realizování všech příprav ve všech hodinách v edukačním procesu by měl dodržovat všechny výchovné zásady, aby jeho hodina byla vždy úspěšná a pro žáky přínosná (viz kapitola 1.3.1). Kromě jiného je vhodné si všechny přípravy rozvrhnout časově podle schopností a dovedností žáků. Je totiž možné, že autorčiny přípravy mohou zvládnout žáci za 45 minut (jak je navrženo), ale je možné je přizpůsobit na rozšířené vyučování (tzn. jako dvouhodinová hodina nebo příprava rozdělená na dvě samostatné základní hodiny = 2x 45 minut).

6.1 Příprava na 1. hodinu hudební výchovy pro 2. ročník

Jméno: Lucie Šamánková

Škola: ZŠ Hudcova, Brno

Vzdělávací oblast: Umění a kultura

Předmět: Hudební výchova

Téma hodiny: Seznámení s úvodní písní, seznámení s rytmicko-muzikofiletickou hrou

Edukační cíle

Hudební cíl: Žák dokáže zazpívat novou píseň pomocí nápodoby, dokáže propojit hudebněpohybovou a vokální část dohromady.

Nehudební cíl: Žák poskytuje emoční odezvu učiteli o průběhu hodiny a pociťuje potěšení z úspěchu. Žák vědomě zpívá a provádí dané úkony podle učitele a provede kontrolu pomocí žáků ve skupině. Žák odpoví na otázky učitele a dokáže pomocí sebereflexe zhodnotit svůj výkon.

Pomůcky: obrázky s notami, tabulka k rozezpívání

Doporučené kontraindikace:

- Hru HLA-RA-KO-PA lze obměnit pro žáky se SVP tak, že mohou dělat pouze jednu část (první nebo druhou). Při nácvičku písničky je vhodné si žáky se SVP posadit blíže k učiteli, aby je mohl dovést k dokonalému osvojení písně.

Postup práce v hodině

Seznámení s cílem hodiny:

- Učitel na začátku hodiny oznámí dětem, co budou dnes v hodině dělat (viz téma hodiny).

Motivace:

- *Dobrý den, děti, dneska se společně naučíme písničku, kterou si vždy zazpíváme na začátku hodiny, abychom se naladili na aktivity, co budeme dělat v hodině. Já vám teď zazpívám a zahráji písničku, kterou se dnes naučíme.*

Kohopak tu dneska máme?

Lenka Kružíková

Kohopak tu dneska má-me, komu zazpí-va-me!

Kohopak tu dneska má-me, komu zazpí-va-me! A lenku tu

dneska má-me, A lence my zazpí-va-me. A lenku tu dneska má-

me, A len-ce zazpí-va-me.

Obrázek č. 6 - Noty Kohopak tu dneska máme (Lenka Kružíková) – F dur.

Zdroj: (Kružíková, 2020)

Seznámení s kontaktní písní:

- Učitel píseň dětem zazpívá.
- *Tuto písničku si vždy zazpíváme na začátku hodiny, bude to naše uvítací píseň. Ale předtím, než se začne zpívat, víte, co je potřeba udělat? Ano! Rozezpívat se. A víte proč?*
- Učitel na tabuli tvoří myšlenkovou mapu (děti říkají, proč si myslí, že je důležité se rozezpívat).

Příprava didaktických pomůcek:

- Učitel dá službě noty, aby je rozdala. Na konci hodiny si noty nalepí do hudebníčku*.
- Mezitím si učitel nachystá tabulku (nakreslí si ji na tabuli), kterou se budou dnes učit (viz cíl hodiny).

Hra hla-ra-ko-pa:

- Tato hra slouží jako rozezpívání. Díky této hře se dítě koncentruje a posílí pozornost. Poté se mohou žáci lépe soustředit při zpěvu.

HLA	RA	KO	PA		HLA	RA	KO	PA
PU PU	//	SS	HA		SI SI	ŠŠ	TU TU	TÁ
SS	HA	SS	HA		TU TU	TÁ	TU TU	TÁ
PU PU	//	SS	HA		SI SI	ŠŠ	TU TU	TÁ
SS	HA	HA			TU TU	TÁ	TÁ	

- Tato hra je obměnou hry HRU-STE-TLE-LU (Friedlová, 2020). Tato hra je rozdělena do vícero částí, kdy v první části paní učitelka s žáky zautomatizuje pohyb s částmi těla a to následovně: HLA = hlava, RA = ramena, KO = kolena, PA = palce. Druhou částí je vokální část, která je rozdělena do čtyř segmentů, proto se nacházíme ve 4/4 taktu. V tabulce se orientujeme zleva doprava. Slabika “PU” znamená, že žák napodobuje zvuk posílání pusinky, znak “/“ znázorňuje mlasknutí, písmeno “S” napodobuje syčení hada, slabika “HA” napodobuje spíše vydechnutí s vyslovením slabiky “HA”. Na posledním řádku je čtvrtá doba vynechaná = pauza. Tuto část opakujeme několikrát, dokud si ji žáci nezautomatizují. Třetí a nejsložitější částí je spojení předchozích dvou částí dohromady. Dbejte na to, že každé části těla se dotýkáte pouze jednou na “PU PU” a další zvuky taktéž. Tato hra se pouze zdá jako složitá, protože žáci musí zkooperovat obě mozkové hemisféry, ale opak je pravdou. Učitel nebo zvolený vedoucí hry udává tempo nějakým nástrojem (mohou to být dřívka, bubínek, xylofon,), tleskáním nebo pleskáním např. o stehna.
- Pokud je znak v tabulce napsaný dvakrát, tak se zvuk 2x zopakuje.

Nácvik písně:

- V této přípravě je zvolen postup nácviku nápodobou. Tento postup je volen díky rychlejšímu nácviku písně (je živější a zajímavější)
- Učitel začne zpívat a děti se postupně k němu přidávají a dbá přitom na správnou intonaci žáků.
- Učitel zastaví zpěv po takové době, kdy žáci dokážou zpívat sami. Nechá děti zpívat samotné a učitel říká jména, která v hodině přivítáme. Učitel může děti rozdělit do skupinek (holky, kluci) nebo do řad a zpívá pouze daná řada.

Postup:

- Děti si stoupnou do kruhu a drží se za ruce.

Kohopak tu dneska máme, - 2 úkroky vpravo, podřep.

komupak tu zazpíváme? – 2 úkroky vlevo, podřep.

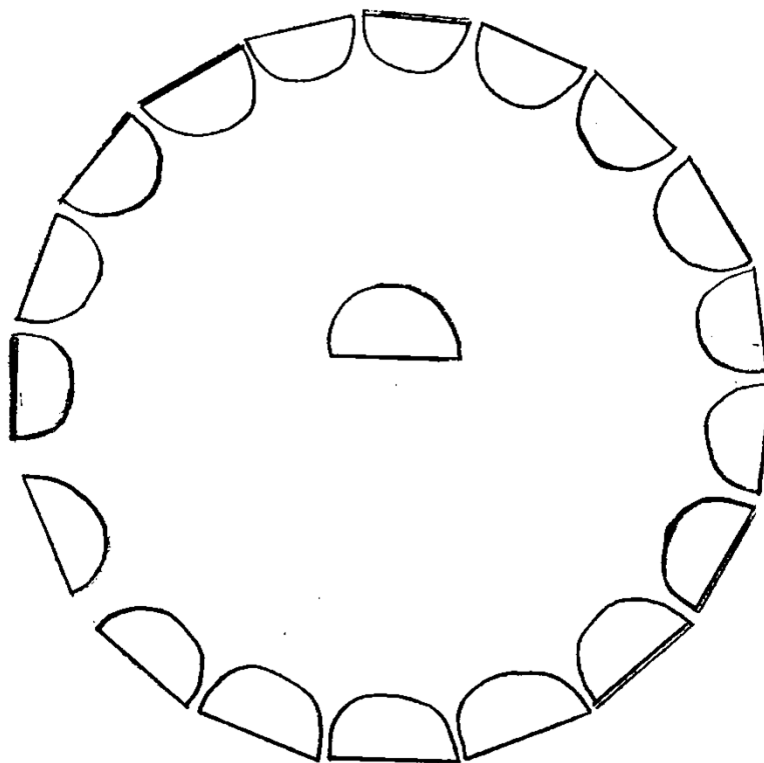
..... **dneska máme** – na jméno ukázat na člověka, ruce v bok, podřep vpravo, podřep vlevo.

..... **my zazpíváme.** – ruce v bok, otočit se o 360° okolo pravé ruky.

..... **dneska máme** – na jméno ukázat na člověka, ruce v bok, podřep vpravo, podřep vlevo.

..... **my zazpíváme.** – ruce v bok, otočit se o 360° okolo levé ruky.

- Vždy dané dítě, které bude vítáno, přijde do středu kruhu a udělá pantomimicky nějaký taneček, který bude symbolizovat „jeho osobnost“.

Obrázek č. 7 - Postavení dětí při tanci k písni Kohopak tu dneska máme?

Doporučení do praxe:

- Hru Hla-ra-ko-pa lze provádět s žáky v leže, v podřepu nebo ve stoje. Žák díky poloze poté zapojuje jiné svaly a procvičuje prostorovou orientaci. Tabulka se dá obměnit různými způsoby (jak pohybovou část, tak i vokální).

*Poznámka:

- Hudebníček si žáci založí na začátku školního roku, kam si budou lepit všechny písničky, co se za celý rok naučili.

Sebereflexe dětí:

1. *Jak se cítíte?*
2. *Jak se vám dařilo spolupracovat ve skupině?*
3. *Co se ti podařilo/nepodařilo a proč? Jak to zlepšíš příště?*
4. *Co pro vás bylo nejjednodušší nebo naopak nejsložitější?*
5. *Jak se vám pracovalo s tabulkou při rozezpívání?*
6. *Co byste si chtěli zopakovat?*
7. *Co se vám podařilo pochopit nejrychleji a správně?*
8. *Znali jste písničku?*
9. *Co bylo pro vás nové?*
10. *Jak se vám hodina líbila?*

Ověření v praxi:

Přípravu na první hodinu jsem ověřovala celkem třikrát a to ve 2.A, 2.B, 2.C. Celá hodina probíhala vždy 40 minut a v posledních pěti minutách jsem s dětmi společně zhodnotila hodinu a poté si žáci samostatně zhodnotili své počínání. Na začátku hodiny jsem žákům uvedla, z jakého důvodu jsem pro ně přípravy připravila. Žáci již od první chvíle byli napjatí a těšili se, co se všechno naučí. Na začátek jsem žákům písničku na uvítání zahrála a poté i zazpívala. Žákům se písnička velice líbila a zjistila jsem, že pár žáků písničku někdy slyšelo. V rytmické tabulce nejvíce žáky zaujal název HLA-RA-KO-PA. Nejvíce pak žáky bavilo až samotné provedení a poté i zrychlování. I když většina žáků píseň neznala, pomocí nácviku nápodobou se velice rychle píseň naučili. Při nácviku kroků k písničce jsme se společně s žáky i zasmáli, protože se stalo, že se nám zamotaly nohy. Ale i přes všechny přešlapy se žáci taneček naučili. Při závěrečném hodnocení a sebehodnocení zněly různé názory, ovšem nejvíce sklidila úspěch tabulka a taneček, hned za tím se dětem hodně líbilo zpívat písničku.

Reflexe:

Příprava na hodinu měla 40 minut a posledních 5 minut bylo věnováno hodnocení. Hodnocení ze strany dětí bylo převážně pozitivní, ale nejvíce problémů dělala tabulka. Žáci by přivítali, kdyby byla tabulka větší, proto by bylo vhodné tabulku nakreslit přes

celou jednu stranu tabule. Je důležité, abychom uplatňovali všechny zásady a postupovali tak rychle, aby žáci stíhali všechny aktivity. Každá třída byla jiná a každá část zabrala jiný čas, nejvíce času zabralo vysvětlování tanečku, kdy si žáci museli vícekrát vyzkoušet po částech nácvik kroků, ale všechny třídy se taneček zvládly naučit. Celá hodina proběhla tak, jak byla naplánovaná bez větších komplikací.

6.2 Příprava na 2. hodinu hudební výchovy pro 2. ročník

Jméno: Lucie Šamánková

Škola: ZŠ Hudcova, Brno

Vzdělávací oblast: Umění a kultura

Předmět: Hudební výchova

Téma hodiny: Procvičování lidových písní s boomwhackers, seznámení dětí s boomwhackers, opakování dynamiky a její názvosloví.

Edukační cíle

Hudební cíl: Žák dokáže interpretovat rytmus podle učitele, dokáže „říct“ podle síly hlasu, kde se nachází ukrytý předmět.

Nehudební cíl: Žák poskytuje emoční odezvu učiteli o průběhu hodiny a pocítuje potěšení z úspěchu. Žák vědomě zpívá a provádí dané úkony podle učitele a provede kontrolu pomocí žáků ve třídě. Žák odpoví na otázky učitele a dokáže pomocí sebereflexe zhodnotit svůj výkon.

Pomůcky: barevné noty pro boomwhackers, boomwhackers (více sad), obrázek houslový klíč, klavír/klávesy

Doporučené kontraindikace:

- Tato práce je vhodná i pro žáky se SVP. Je ovšem nutné přihlídnout k rychlosti osvojování nových informací, tzn. že tato příprava na hodinu se může přetáhnout do vícero hodin. Popřípadě by bylo vhodné uplatňovat u žáků se SVP individuální přístup a více jim věnovat pozornost při seznámení s boomwhackers a následné manipulaci s nimi (např. učitel může u žáka stát).

Postup práce v hodině

Seznámení s cílem hodiny:

- Učitel na začátku hodiny oznámí žákům, co budou dnes v hodině dělat (viz téma hodiny).

Motivace:

- *Dobrý den, děti, dneska si společně zazpíváme písničku na uvítání, abychom se naladili na aktivity, které budeme dělat v hodině.*

Kohopak tu dneska máme?

Lenka Kružíková

Kohopaktu dneska má-me, komu zaspí-va-me?

Kohopaktu dneska má-me, komu zaspí-va-me? A lenku tu

dneska má-me, A lence my zaspí-va-me. A lenku tu dneska má-

me, A len-ce zaspí-va-me.

Obrázek č. 8 - Noty Kohopak tu dneska máme (Lenka Kružíková) – F dur.

Zdroj: (Kružíková, 2020)

Příprava na rozezpívání:

- Předtím, než začneme zpívat se musíme co? Ano, rozezpívat. Pamatujete si proč?
- Žáci společně s učitelem zopakují v rychlosti, proč je důležité se rozezpívat.

Rozezpívání:

- Jako rozezpívání je zvolena opět rytmičká tabulka, ale s menší obměnou (jsou změněny jak slabiky, tak i části těla/pohyby).

Postup:

HLA	RA	STE	TLE
ŠŠ	SS	HUHU	HA
HUHU	HA	HUHU	HA
ŠŠ	SS	HUHU	HA
HA	HA	HA	

- Je důležité, jak bylo zmíněno již v první přípravě, část, kdy zkusíme pohyby, zopakovat několikrát, dokud si ji žáci neautomatizují. Poté se přejde k rytmičkým slabikám. Žákům je třeba ukázat ukázkou nejdříve pouze pohyby (HLA = hlava, RA =

ramena, STE = stehna, TLE = tlesknutí), poté pouze rytmické slabiky (viz níže) a nakonec i spojené obě části.

- Žáci budou zpívat “ŠŠ” – zvuk napodobuje syčení mašinky, jako druzí budou zpívat “SS” – zvuk napodobuje syčení hada, jako třetí budou zpívat “HUHU” – zvuk napodobuje houkání sovy, jako čtvrté budou zpívat “HA” – zvuk je pouze vydechnutí s danou slabikou, nikoliv výrazné HA jako při běžné mluvě.
- Takto budeme opakovat několikrát a pokaždé o trochu zrychlíme (opakujeme max 4x – po čtvrté je to co nejrychleji zvládnout.
- *Učitel udává rytmus například dřívky. Pokud žáci zvládají tempo, můžeme obměňovat rychlost rytmu. Žáci s učitelem mohou procvičit i dynamiku (učitel říká názvosloví – piano, pianissimo, forte, fortissimo...)

- *Dneska se ještě naučíme hrát na boomwhackers. Ví někdo, co jsou to boomwhackers?*
- Učitel žákům vysvětlí, co jsou to boomwhackers, jak se na ně hraje a na co se mohou používat.

Boomwhackers

Co jsou to boomwhackers?

- Jsou to ozvučné trubky, roury atd., které při úhozu o ruce, stehna, zem, stůl atd., vydávají tón. Každá trubka vydává jiný tón a je příslušně označena barvou (jeden tón = jedna barva)

K čemu se používají?

- Používají se jako doprovod k písni, jako samotný hudební nástroj nebo jako pomůcka k různým rytmickým, vokálním nebo pohybovým hrám.

Seznámení s boomwhackers:

- Učitel dětem rozdělí boomwhackers, tak, aby žáci byli poté připraveni na nácvik lidových písní (rozdá dětem tóny D, E, F, G, A).

Obrázek č. 13 - Boomwhackers tón D.

Obrázek č. 13 - Boomwhackers tón E.

Obrázek č. 13 - Boomwhackers tón F.

Obrázek č. 13 - Boomwhackers tón G.

Obrázek č. 13 - Boomwhackers tón A.

Zdroj: https://www.thomann.de/cz/boomwhackers_bw_set_03_in_concert_set.htm

- Každý si zkusí zabouchat s ozvučnými trubicemi do dlaní, do stolu, do stehen.
Víte, o co to nejlépe znělo? Mně se zdá, že nejlépe to znělo o dlaně, ale můžete si vybrat, jestli dlaně nebo stehna. O lavici bouchat nebudeme, aby se boomwhackers nerozbily.
- Každý si zkusí zahrát zvlášť každý tón, který dostal (tzn. první hrají všichni, co dostali tón D, dále budou hrát ti, co dostali tón E, pak F, G a naposledy budou hrát ti, co dostali tón A)

Hra Kde jsem?

- Tato hra je na způsob hry Přihořívá, hoří.
- Společně se domluví, jaký předmět budou schovávat (houslový klíč – PETRKLÍČ)
- Jeden žák jde za dveře a ozvučnou trubicí nechá na lavici.
- Až žák zavře dveře, učitel někde ukryje houslový klíč, tak aby ostatní žáci věděli, kde se nachází.
- Učitel zavolá žáka za dveřmi do třídy. Žáci boucháním ozvučných trubic o stehna nebo dlaně (silně a středně rychle = přihořívá, potichu a pomalu = voda, rychle a hlasitě = hoří) vedou žáka k nalezení houslové klíče.
- Opakujeme maximálně 5x (podle rychlosti nalezení předmětu).

Opakování lidové písně s doprovodem:

- Učitel rozdá dětem vtištěnou lidovou píseň (píseň, kterou děti znají)
- Píseň: Holka modrooká

Postup:

- Děti rozdělím do 3 skupin – 1. skupina zpívá, 2. skupina hraje na boomwhackers, 3. skupina bude tvořit živý obraz k písni.
- Poprvé si děti společně pouze píseň zazpívají, aby si ti, co budou tvořit živý obraz, si osvěžili text. Učitel zahraje písničku žákům na klavíru/klávesách. Poté zadá tón, kterým budou žáci začínat a společně s učitelem si písničky zazpívají/zopakují.
- Následně učitel vysvětlí žákům, jak se bude postupovat.
- Učitel bude udávat tempo písni zvedáním rukou.
- Ta skupina, která bude tvořit živý obraz, si rozmyslí během rozdělování boomwhackers, co budou ukazovat/tvořit.
- Děti se poté prohodí a skupina, která tvoří obraz, musí vymyslet něco jiného.
- Na konec děti zhodnotí, která část se jim prováděla nejlépe a komu se nejvíce povedlo ztvárnění písně.

Legenda:

● C ₁	● G
● D	● A
● E	● B
● F	● C ₂

Obrázek č. 14 - Legenda k notám.

Obrázek č. 15 - Notový zápis písně Holka modrooká.

Doporučení do praxe:

- Tuto hru lze provádět s žáky pouze v případě, že plně znají dané písně a že prošli řádným seznámením s boomwhackers a rozezpíváním.

*Poznámka:

- Tuto variantu volíme pouze, pokud žáci opravdu zvládají základní manipulaci s boomwhackers a pochopili celé rozezpívání.

Sebereflexe dětí:

1. *Jak se cítíte?*
2. *Jak se vám dařilo spolupracovat ve skupině?*
3. *Co se ti podařilo/nepodařilo a proč? Jak to zlepšíš příště?*
4. *Co pro vás bylo nejjednodušší nebo naopak nejsložitější?*
5. *Jak se vám pracovalo s boomwhackers?*
6. *Co byste si chtěli zopakovat?*
7. *Co se vám podařilo pochopit nejrychleji a správně?*
8. *Znali jste všechny písničky?*
9. *Co bylo pro vás nové?*
10. *Jak se vám hodina líbila?*

Ověření v praxi:

Přípravu na druhou hodinu jsem opět ověřovala ve všech třech druhých třídách. Když jsem na začátek začala kreslit tabulku, žáci už se těšili, že si zase chvílku „zablnou“. To ovšem nečekali, že jsem tabulku obměnila. Když jsem začala psát název HLA, RA STE, TLE, tak jim chvílku trvalo přijít na to, co je to STE a TLE, protože ty první dvě jsme používali již první hodinu. Když jsem představovala žákům boomwhackers, tak ve dvou třídách nevěděli, co to je a byli nadšení, že si vyzkouší „barevné trubky,“ jak prohlásili. Vyzkoušeli jsme si, jak všechny ozvučné trubice znějí a přešli jsme na další aktivitu. Dále jsem jim představila svého kamaráda PETRKLÍČE (houslový klíč) a hráli jsme hru Kde jsem (princip hry Příhořívá). Kdybychom mohli, tak žáci hru hrají klidně celou hodinu (což ovšem nešlo) a slíbila jsem žákům, že si ji zase někdy zahrajeme. Abychom se nezdržovali, tak jsem žákům na hru Kde jsem rozdala pouze ty boomwhackers, které jsme potřebovali při nácvičce písně Holka modrooká. V jedné třídě dokonce už od první třídy na tuto písničku žáci nacvičovali taneček, tudíž první skupina, která znázorňovala taneček to měla jednoduché (ostatní skupiny byly kreativní a také vymyslely pěkné živé obrazy). V dalších třídách byli žáci taky velice šikovní a vždy jim to krásně šlo. Žákům se to velice líbilo a ti co tento netradiční hudební nástroj neznali, byli velice překvapeni, co vše se s tím dá dělat (i když to byl pouze zlomek činností, co všechno se dá dělat s boomwhackers).

Reflexe:

Příprava na druhou hodinu trvá 45 minut. Na začátek je třeba děti seznámit s cílem hodiny a co všechno budou děti v hodině dělat. V 5 minutách jsem se s žáky zopakovala proč se

rozezpívat a následně jsem se s nimi rozezpívání provedla (opět sklidilo úspěch) a v této hodině mohli žáci u rozezpívání sedět. Žáky velice bavila hra přihořívá a jak zmiňuji výše, žáci by ji hráli klidně celý den – zde je důležité dbát na časovou dotaci (max. 5 min.), protože na hlavní část je třeba si vyhradit minimálně 25 minut. Hlavní část, kdy jsme se žáky nacvičovali lidovou píseň, byla ze začátku obtížná, ale když jsem s dětmi celou píseň prošla na boomwhackers opravdu pomalu, tak to poté šlo krásně. Je důležité, aby ta skupina, která má jen zpívat, si nácvikem prošla s tou skupinou, která bude pouze jen hrát, abych to nemusela vysvětlovat několikrát. V momentě, když to žáci pochopili, tak jsme přešli ke „sloučení“ všech skupin a zkusili to dát dohromady (1. skupina zpívá, druhá pouze hraje na boomwhackers a třetí vytváří živý obraz/taneček/divadlo). Tato hodina žáky velice bavila a všechny skupiny vytvořily nápadité živé obrazy a pěkně zvládly „sloučit“ skupiny (i když v trochu pomalém tempu). Hodnocení hodiny bylo pozitivní a sebereflexe dětí byla také téměř pozitivní (některým dětem nešlo hrát na boomwhackers a některým nešel tak dobře zpěv), ale to neznamená, že nebyli úspěšní. Byli velice šikovní a věřím, že kdyby tuto činnost zařazovaly paní učitelky do hodin častěji, žáci ji dovedou do perfektního (dokonalého) stav

6.3 Příprava na 3. hodinu hudební výchovy pro 2. ročník

Jméno: Lucie Šamánková

Škola: ZŠ Hudcova, Brno

Vzdělávací oblast: Umění a kultura

Předmět: Hudební výchova

Téma hodiny: Návčik anglické písně Bingo na boomwhackers, návčik tance k anglické písni Bingo, hra na tělo

Edukační cíle

Hudební cíl: Žák dokáže pracovat s boomwhackers dle hudební předlohy. Žák pozná známou zahraniční píseň a díky předloze (písnička na YouTube) ji pomocí boomwhackers dokáže “zahrát”.

Nehudební cíl: Žák poskytuje emoční odezvu učiteli o průběhu hodiny a pocítuje potěšení z úspěchu. Žák vědomě zpívá a provádí dané úkony podle učitele a provede kontrolu pomocí žáků ve třídě. Žák odpoví na otázky učitele a dokáže pomocí sebereflexe zhodnotit svůj výkon.

Pomůcky: barevné noty pro boomwhackers, boomwhackers (více sad)

Mezipředmětové vztahy: Anglický jazyk (návčik písně Bingo)

Doporučené kontraindikace:

- V této hodině by bylo vhodné, aby učitel u žáků se SVP stál a hodně užíval individuálního přístupu, pokud bude žák zvládat všechny aktivity, nemusí být učitel u žáka celou dobu, avšak je nutné být zde pro něj, kdyby potřeboval pomoc.
- Při hře na boomwhackers může být učitel žákům se SVP nápomocen tak, že stojí u nich, má stejnou trubici jak oni, ukazuje a říká, jak mají hrát.

Postup práce v hodině

Seznámení s cílem hodiny:

- Učitel na začátku hodiny oznámí žákům, co budou dnes v hodině dělat (viz téma hodiny).

Motivace:

- *Dobrý den, děti, dneska si společně zazpíváme písničku na uvítání, abychom se naladili na aktivity, které budeme dělat v hodině.*

Kohopak tu dneska máme?

Lenka Kružíková

Kohopak tu dneska má-me, komu pak tu zaz-pí-va-me?
Kohopak tu dneska má-me, komu zaz-pí-va-me? A tenku tu
dneska má-me, A tence my zaz-pí-va-me. A tenku tu dneska má-
me, A - ten - ce zaz - pí - va - me.

Obrázek č. 16 - Noty Kohopak tu dneska máme (Lenka Kružíková) – F dur.

Zdroj: (Kružíková, 2020)

- *Dneska si společně zahrajeme na boomwhackers. Všichni už víme, jak se na ně hraje, a proto jsem si pro vás připravila zajímavou aktivitu. Ale předtím se rozezpíváme.*

Rozezpívání – hra Ramsese (Šímanovský, 2011) - upraveno:

- Hra se hraje v kruhu a po zopakování celé říkanky se řeč a pohyby zrychlují. Kdo se splete, jde pryč z kruhu (do lavice a sleduje spolužáky), kruh se následně zmenšuje a pokračuje se dál.

Slova a rozdělení pohybu:

A ram	se	se	ram	se	se	guli	guli	guli	guli	ram	se	se
1	2	3	1	2	3	4	4	4	4	1	2	3

Ruce nahoru	ruce zas dolu	A ram	se	se	ram	se	se	guli	guli	guli	guli	ram	se	se
5	6	1	2	3	1	2	3	4	4	4	4	1	2	3

Postup:

- Pohyby se provádí tak, jak je znázorněné v tabulce.
- Na 1 klepnou žáci prsty obou ruk na rameno souseda vlevo
- Na 2 si žáci klepnou prsty o svou hrud'
- Na 3 klepnou žáci prsty obou ruk na rameno souseda vpravo
- Na 4 žáci dělají před sebou pohyb, jako kdyby kočka škrábala na vrata
- Na 5 žáci zvednou obě dlaně k nebi
- Na 6 žáci dají ruce k zemi
- Hra byla zvolena jako rozezpívání, protože je velice důležité, aby žáci při říkance artikulovali.

Zhudebnění říkadla:

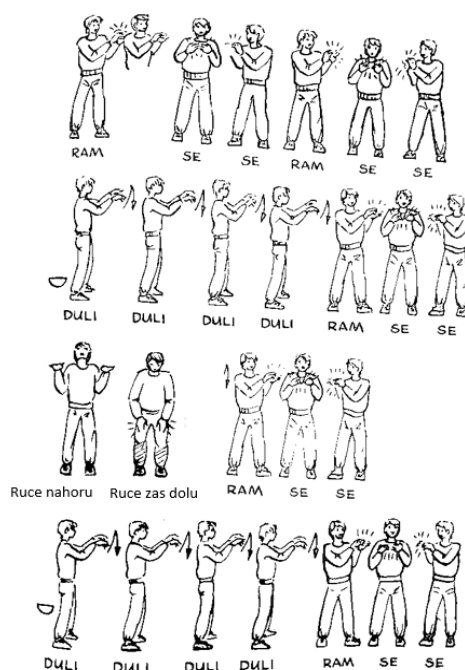
Ramsese

A ram-se-se ram-se-se gu-li gu-li gu-li gu-li ram-se-se ruce naho-ru - u

6

ruce zas do-lu - u. A ram-se-se ram-se-se gu-li gu-li gu-li gu-li ram-se-se

Obrázek č. 17 - Zhudebnění říkadla Ramsese (Lucie Šamánková).

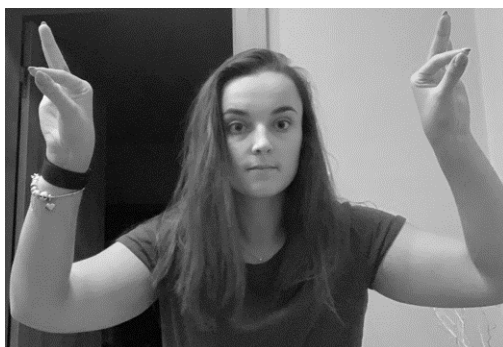
Obrázek č. 18 – Ukázka pohybu ke hře Ramsese – upraveno.
Zdroj: (Šimanovský, 2011)

Nácvik anglické písně Bingo:

- *Dneska se naučíme hrát na boomwhackers anglickou písničku Bingo. Určitě už jste tuto písničku někdy slyšeli, dokonce jste si ji pouštěli v anglickém jazyce. Kdo by i tak neznal, tak si ji teď poslechně. Společně si ji zazpíváme a naučíme se i taneček.*
- Jako první učitel rozdá dětem boomwhackers, které se v písničce objevují (tzn. G, A, B, C₁, D, E, F)
- Děti rozdělíme do 3 skupinek – (první skupinka bude hrát na boomwhackers, druhá skupinka bude zpívat a třetí skupinka bude tančit). Děti se poté mohou prohodit – každý si vyzkouší všechny činnosti.
- Učitel použije nahrávku z YouTube:
https://www.youtube.com/watch?v=LVfsaRZJZxY&ab_channel=BoomyTunes

Postup:

- Po rozdání boomwhackers si společně dohodneme gesto, které když učitel ukáže, děti budou potichu nebo přestanou hrát na ozvučné trubice (viz obrázek č. 1).

Obrázek č. 19- Dohodnuté gesto.

- Párkrát si s dětmi nacvičíme „gesto“ – učitel řekne ať děti hrají na boomwhackers, poté ukáže gesto a žáci přestanou hrát a ztichnou.
- Učitel pustí dětem nahrávku první normální rychlostí. Poté dětem vysvětlí, kdy a kdo bude trubicemi „bouchat“. Poté pustí nahrávku s 0,75x rychlostí a zkusí si ji zahrát, a nakonec to zkusí s normální rychlostí. Toto si zkusí všechny děti.
- Jako další se společně naučíme taneček. A nakonec vše spojíme a vznikne nám krásné divadlo.

Postup:

6X se opakuje

There was a farmer who had a dog – žáci kopou rýčem do země, pohladí pejska u země
And Bingo was his name-o! - prstem ukážou na hlavu a hned od ní, pravou rukou ukážou „a je to“

B-I-N-G-O, B-I-N-G-O, B-I-N-G-O – dva velké kroky dopředu, 3 malinké kroky zpět
And Bingo was his name-o! - prstem ukážou na hlavu a hned od ní, pravou rukou ukážou „a je to“

- Pokud žáci zvládají a chtějí si písničku zahrát, zatancovat a zazpívat ještě jednou, tak vše ještě jednou zopakujeme.
- Tuto aktivitu můžeme zvolit i jako nácvik na besídku nebo třeba i nějakou soutěž.

Doporučení do praxe:

- Při nácviku postupujte tak, aby žáci opravdu zvládali písničku danou rychlostí.
- Je vhodné, aby si učitel vzal také boomwhackers a prošel s dětmi to, jak mají “bouchat” boomwhackers.

Sebereflexe dětí:

1. *Jak se cítíte?*
2. *Jak se vám dařilo spolupracovat ve skupině?*
3. *Co se ti podařilo/nepodařilo a proč? Jak to zlepšíš příště?*
4. *Co pro vás bylo nejjednodušší nebo naopak nejsložitější?*
5. *Jak se vám pracovalo s boomwhackers?*
6. *Co byste si chtěli zopakovat?*
7. *Co se vám podařilo pochopit nejrychleji a správně?*
8. *Znali jste písničku?*
9. *Co bylo pro vás nové?*
10. *Jak se vám hodina líbila?*

- Tyto otázky položí učitel až na konci hodiny.

Ověření v praxi:

Třetí příprava byla také realizovaná ve třech stejných třídách tak, aby hodiny na sebe navazovaly. Na začátek jsme si zatančili taneček, a než jsem stačila dětem říct, aby šly do kroužku, udělaly si místo a samy začaly vítat své spolužáky (kteří ještě nebyli přivítání nebo chyběli). Při rozezpívání jsem dětem písničku zahrála, poté jsem ji i zazpívala. Děti mezitím seděly v kroužku, kde byly a po dozpívání jsem přišla k nim a ukázala jsem jim

i pohyby, které k rozezpívání patří. Když jsem dětem řekla, jak se písnička na rozezpívání jmenuje, všechny děti napadla písnička Ramzamzam. I když to nebyla přesně tato písnička, tak jsme se u rozezpívání s žáky zasmáli (hlavně při zrychlování). Nejprve jsme se s žáky naučili písničku a poté i její pohyby. Poté jsme to spojili dohromady a postupně jsme zrychlovali. Poté jsem žáky rozdělila do tří skupin a řekla jsem jim, co bude následující činnost. První jsem jim řekla, že každá skupina bude mít nějakou roli a poté se všichni vymění. Na začátek jsem žákům písničku pustila a upozornila jsem je, aby během poslechu přemýšleli, co budou dělat za živý obraz. Když písnička skončila, udělila jsem každé skupině roli (poté se žáci vždy prohodili). Poté jsem s žáky, kteří hráli na boomwhackers projela několikrát písničku (vždy jen začátek, protože se jedna část z písničky opakovala 6x) a vysvětlila jsem, kdy budou „bouchat“ s boomwhackers. Pak jsem šla za skupinou, která zpívala a zkusila si to s dětmi říct několikrát. Když to obě skupiny zvládly, zeptala jsem se třetí skupiny, jestli mají něco vymyšleného a dali jsme písničku dohromady. Poté se žáci prohodili a postupovali jsme stejně. Nakonec jsem se žáků zeptala, jak se jim hodina líbila a co se jim v hodině povedlo nebo nepovedlo.

Reflexe:

Nejvíce sklidilo úspěch rozezpívání, a hlavně jeho zrychlování. Žáci se ze začátku díky rozezpívání „vyblbli“ a díky tomu se poté soustředili na hlavní část hodiny. Hodina celkově měla 45 minut a z toho 5 minut bylo věnováno úvodní části hodiny a posledních 5 minut bylo věnováno závěrečnému hodnocení. Je opravdu důležité dbát na to, aby hlavní část trvala minimálně 30 minut, aby se žáci stihli prohodit. Další podstatná věc je dbát na zásadu přiměřenosti, tzn. postupovat tak rychle, aby každý žák všechno (nemusí dokonale) uměl a stíhal. Bylo poznat, že žáky aktivita s boomwhackers velice bavila, protože se opravdu pečlivě soustředili na její provedení, a dokonce i ty skupiny, které nehrály na ozvučné trubice si taky vedly velice dobře. Některé živé obrazy mě překvapily, dokonce bych řekla, že bez hudby bych poznala, o jakou písničku se jedná. Při závěrečném hodnocení se žákům hodina líbila a nejvíce se jim povedla aktivita s boomwhackers, ovšem rozezpívání bylo hned na druhém místě, jak pronesli žáci. Já mohu hodnotit hodinu opravdu pozitivně a žákům jsem na konec hodiny poděkovala za pěknou spolupráci při hodině.

6.4 Příprava na 1. hodinu hudební výchovy pro 3. ročník

Jméno: Lucie Šamánková

Škola: ZŠ Hudcova, Brno

Vzdělávací oblast: Umění a kultura

Předmět: Hudební výchova

Téma hodiny: Seznámení s úvodní písní, seznámení s rytmicko-muzikofiletickou hrou

Edukační cíle

Hudební cíl: Žák dokáže zazpívat novou píseň pomocí nápodoby, dokáže propojit hudebněpohybovou a vokální část dohromady.

Nehudební cíl: Žák poskytuje emoční odezvu učiteli o průběhu hodiny a pociťuje potěšení z úspěchu. Žák vědomě zpívá a provádí dané úkony podle učitele a provede kontrolu pomocí žáků ve skupině. Žák odpoví na otázky učitele a dokáže pomocí sebereflexe zhodnotit svůj výkon.

Pomůcky: obrázky s notami, tabulka k rozezpívání

Doporučené kontraindikace:

- Hru HLA-RA-KO-PA lze obměnit pro žáky se SVP tak, že mohou dělat pouze jednu část (první nebo druhou). Při nácvičku písničky je vhodné si žáky se SVP posadit blíže k učiteli, aby je mohl dovést k dokonalému osvojení písně.

Postup práce v hodině

Seznámení s cílem hodiny:

- Učitel na začátku hodiny oznámí dětem, co budou dnes v hodině dělat (viz téma hodiny).

Motivace:

- *Dobrý den, děti, dneska se společně naučíme písničku, kterou si vždy zazpíváme na začátku hodiny, abychom se naladili na aktivity, co budeme dělat v hodině. Já vám teď zazpívám a zahraji písničku, kterou se dnes naučíme.*

Kohopak tu dneska máme?

Lenka Kružíková

ko ho paktu dneska ma' - me, ko mu paktu zaz-pi' - va' me!

ko ho paktu dneska ma' - me, ko mu zaz-pi' - va' - me! A len ku tu

dneska ma' - me, A len ce my zaz-pi' - va' - me. A len ku tu dneska ma' -

me, A - len - ce zaz - pi' - va' - me.

Obrázek č. 20 - Noty Kohopak tu dneska máme (Lenka Kružíková) – F dur.

Seznámení s kontaktní písní:

Zdroj: (Kružíková, 2020)

- Učitel píseň dětem zazpívá.
- *Tuto písničku si vždy zazpíváme na začátku hodiny, bude to naše uvítací píseň. Ale předtím, než se začne zpívat, víte, co je potřeba udělat? Ano! Rozezpívat se. A víte proč?*
- Učitel na tabuli tvoří myšlenkovou mapu (děti říkají proč si myslí, že je důležité se rozezpívat).

Příprava didaktických pomůcek:

- Učitel dá službě noty, aby je rozdala. Na konci hodiny si noty nalepí do hudebníčku*.
- Mezitím si učitel nachystá tabulku (nakreslí si ji na tabuli), kterou se budou dnes učit (viz cíl hodiny).

Hra hla-ra-ko-pa:

- Tato hra slouží jako rozezpívání. Díky této hře se dítě koncentruje a posílí pozornost. Poté se mohou žáci lépe soustředit při zpěvu.

HLA	RA	KO	PA		HLA	RA	KO	PA
PU PU	//	SS	HA		SI SI	ŠŠ	TU TU	TÁ
SS	HA	SS	HA		TU TU	TÁ	TU TU	TÁ
PU PU	//	SS	HA		SI SI	ŠŠ	TU TU	TÁ
SS	HA	HA			TU TU	TÁ	TÁ	

- Tato hra je obměnou hry HRU-STE-TLE-LU (Friedlová, 2020). Tato hra je rozdělena do vícero částí, kdy v první části paní učitelka s žáky zautomatizuje pohyb s částmi těla a to následovně: HLA = hlava, RA = ramena, KO = kolena, PA = palce. Druhou částí je vokální část, která je rozdělena do čtyř segmentů, proto se nacházíme ve 4/4 taktu. V tabulce se orientujeme zleva doprava. Slabika “PU” znamená, že žák napodobuje zvuk posílání pusinky, znak “/“ znázorňuje mlasknutí, písmeno “S” napodobuje syčení hada, slabika “HA” napodobuje spíše vydechnutí s vyslovením slabiky “HA”. Na posledním řádku je čtvrtá doba vynechaná = pauza. Tuto část opakujeme několikrát, dokud si ji žáci nezautomatizují. Třetí a nejsložitější částí je spojení předchozích dvou částí dohromady. Dbejte na to, že každé části těla se dotýkáte pouze jednou na “PU PU” a další zvuky taktéž. Tato hra se pouze zdá jako složitá, protože žáci musí zkooperovat obě mozkové hemisféry, ale opak je pravdou. Učitel nebo zvolený vedoucí hry udává tempo nějakým nástrojem (mohou to být dřívka, bubínek, xylofon...), tleskáním nebo pleskáním např. o stehna.
- Pokud je znak v tabulce napsaný dvakrát, tak se zvuk 2x zopakuje.

Nácvik písně:

- V této přípravě je zvolen postup nácviku nápodobou. Tento postup je volen díky rychlejšímu nácviku písně (je živější a zajímavější)
- Učitel začne zpívat a děti se postupně k němu přidávají a dbá přitom na správnou intonaci žáků.
- Učitel zastaví zpěv po takové době, kdy žáci dokážou zpívat sami. Nechá děti zpívat samotné a učitel říká jména, která v hodině přivítáme. Učitel může děti rozdělit do skupinek (holky, kluci) nebo do řad a zpívá pouze daná řada.

Postup:

- Děti si stoupnou do kruhu a drží se za ruce.

Kohopak tu dneska máme, - 2 úkroky vpravo, podřep.

komupak tu zazpíváme? – 2 úkroky vlevo, podřep.

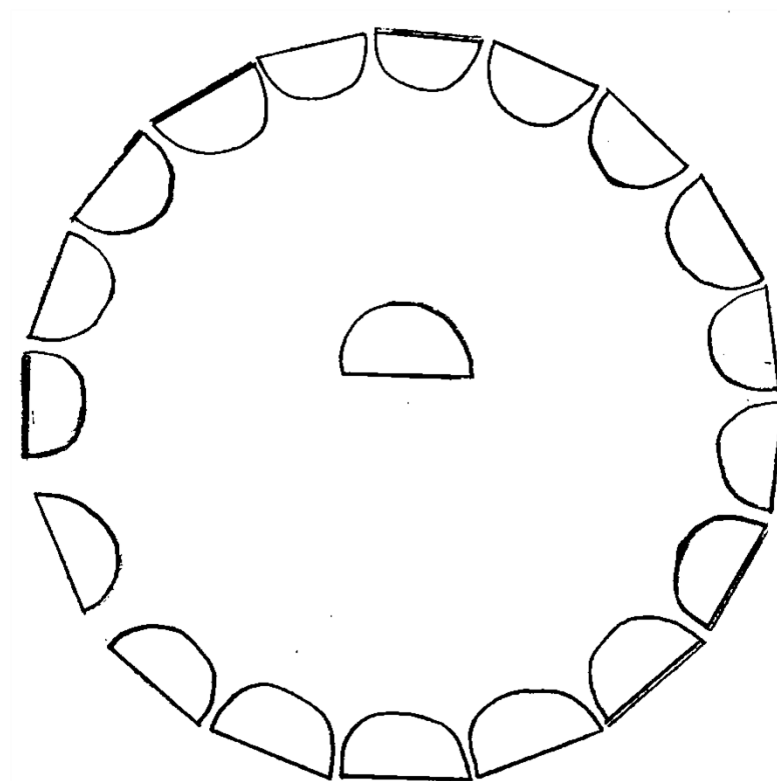
..... **dneska máme** – na jméno ukázat na člověka, ruce v bok, podřep vpravo, podřep vlevo.

..... **my zazpíváme.** – ruce v bok, otočit se o 360° okolo pravé ruky.

..... **dneska máme** – na jméno ukázat na člověka, ruce v bok, podřep vpravo, podřep vlevo.

..... **my zazpíváme.** – ruce v bok, otočit se o 360° okolo levé ruky.

- Vždy dané dítě, které bude vítáno, přijde do středu kruhu a udělá pantomimicky nějaký taneček, který bude symbolizovat „jeho osobnost“.

Obrázek č. 21 - Postavení dětí při tanci k písni Kohopak tu dneska máme?

Doporučení do praxe:

- Hra Hla-ra-ko-pa lze provádět s žáky v leže, v podřepu nebo ve stoje. Žák díky poloze poté zapojuje jiné svaly a procvičuje prostorovou orientaci.

*Poznámka:

- Hudebníček si žáci založí na začátku školního roku, kam si budou lepit všechny písničky, co se za celý rok naučili.

Sebereflexe dětí:

1. *Jak se cítíte?*
2. *Jak se vám dařilo spolupracovat ve skupině?*
3. *Co se ti podařilo/nepodařilo a proč? Jak to zlepšíš příště?*
4. *Co pro vás bylo nejjednodušší nebo naopak nejsložitější?*
5. *Jak se vám pracovalo s tabulkou při rozezpívání?*
6. *Co byste si chtěli zopakovat?*
7. *Co se vám podařilo pochopit nejrychleji a správně?*
8. *Znali jste písničku?*
9. *Co bylo pro vás nové?*
10. *Jak se vám hodina líbila?*

- Tyto otázky položí učitel až na konci hodiny.

Ověření v praxi:

Přípravu na první hodinu jsem ověřovala celkem třikrát a to ve 3.A, 3.B, 3.C. Celá hodina probíhala vždy 40 minut a v posledních pěti minutách jsem s dětmi společně zhodnotila hodinu a poté si žáci samostatně zhodnotili svoji aktivitu v hodině (sebereflexe). Na začátku hodiny jsem žákům uvedla, z jakého důvodu jsem pro ně přípravy připravila. Žáci již od první chvíle byli natěšení, co se všechno naučí a co mám pro ně připravené. Na začátek jsem žákům písničku na uvítání zahrála a poté i zazpívala. Žákům se písnička velice líbila a zjistila jsem, že ve třetích třídách tuto písničku nikdo neslyšel. V rytmické tabulce nejvíce žáky zaujal název HLA-RA-KO-PA. Ale když jsem se žáků zeptala, co by tyto zkratky mohly znamenat, hned jim došlo, že je to hlava, ramena, kolena a palce. Nejvíce pak žáky bavilo až samotné provedení a poté i zrychlování. I když žáci píseň neznali, pomocí nácviku nápodobou se velice rychle píseň naučili. Při nácviku kroků k písničce jsme se společně s žáky i zasmáli, protože se stalo, že se nám zamotaly nohy a pár dětí i při podřepu upadlo na zadek (nic se nikomu nestalo) a tak jsme začali znovu a pomaleji. Ale i přes všechny přešlapy a malé pády se žáci taneček naučili. Ve třetích třídách byli žáci celkem stydliví, proto ze začátku, se nikdo nechtěl přivítat, ale nakonec se odhodlali a pár žáků jsme přivítali. Při závěrečném hodnocení a sebehodnocení zněly

různé názory, ovšem nejvíce sklidila úspěch tabulka a zpěv písně, hned za tím se dětem hodně líbil taneček a vítání svých spolužáků.

Reflexe:

Příprava na hodinu měla celkově 45 minut. 5 minut trvalo přivítání a seznámení s cílem hodiny, 30 minut trvala hlavní část hodiny a posledních 5 minut bylo věnováno hodnocení. Hodnocení ze strany dětí bylo převážně pozitivní, ale nejvíce problémů dělal taneček. Žáci by přivítali, kdyby byl ze začátku nácvik pomalejší (tak se i stalo, když jsem viděla že žáci nepochopili kroky, motaly se jim nohy a padali na zem). Díky reflexi od druhých tříd jsem ve třetích třídách tabulku na rozezpívání napsala na tabuli větší a žáci s tabulkou neměli žádný problém (v hodnocení řekli, že byla přehledná, a i děti z posledních lavic na ni viděly). Je totiž důležité, abychom uplatňovali všechny zásady a postupovali tak rychle, aby žáci stíhali všechny aktivity. Každá třída byla jiná a každá část zabrala jiný čas, nejvíce času zabralo vysvětlování tanečku, kdy si žáci museli vícekrát vyzkoušet po částech nácvik kroků, ale všechny třídy se taneček zvládly naučit. Celá hodina proběhla tak, jak byla naplánovaná bez větších komplikací.

6.5 Příprava na 2. hodinu hudební výchovy pro 3. ročník

Jméno: Lucie Šamánková

Škola: ZŠ Hudcova, Brno

Vzdělávací oblast: Umění a kultura

Předmět: Hudební výchova

Téma hodiny: Procvičování lidových písní s boomwhackers, seznámení dětí s boomwhackers, opakování dynamiky a její názvosloví.

Edukační cíle

Hudební cíl: Žák dokáže interpretovat rytmus podle učitele, dokáže „říct“ podle síly hlasu, kde se nachází ukrytý předmět.

Nehudební cíl: Žák poskytuje emoční odezvu učiteli o průběhu hodiny a pocítuje potěšení z úspěchu. Žák vědomě zpívá a provádí dané úkony podle učitele a provede kontrolu pomocí žáků ve třídě. Žák odpoví na otázky učitele a dokáže pomocí sebereflexe zhodnotit svůj výkon.

Pomůcky: barevné noty pro boomwhackers, boomwhackers (více sad), obrázek houslový klíč, klavír/klávesy

Doporučené kontraindikace:

- Tato práce je vhodná i pro žáky se SVP. Je ovšem nutné přihlídnout k rychlosti osvojování nových informací, tzn. že tato příprava na hodinu se může přetáhnout do vícero hodin. Popřípadě by bylo vhodné uplatňovat u žáků se SVP individuální přístup a více jim věnovat pozornost při seznámení s boomwhackers a následné manipulaci s nimi (např. učitel může u žáka stát).

Postup práce v hodině

Seznámení s cílem hodiny:

- Učitel na začátku hodiny oznámí žákům, co budou dnes v hodině dělat (viz téma hodiny).

Motivace:

- *Dobrý den, děti, dneska si společně zazpíváme písničku na uvítání, abychom se naladili na aktivity, které budeme dělat v hodině.*

Kohopak tu dneska máme?

Lenka Kružíková

ko ho paktu dneska ma' - me, komu paktu zaz-pí - va' me!

kohopaku dneska ma' - me, komu zazpíva' - me! A lenku tu

dneska ma' - me, A lence my zazpí - va' - me. A lenku tu dneska ma' -

me, A - len - ce zaz - pí - va' - me.

Obrázek č. 22 - Noty Kohopak tu dneska máme (Lenka Kružíková) – F dur.

Zdroj: (Kružíková, 2020)

Příprava na rozezpívání:

- Předtím než začneme zpívat, se musíme co? Ano, rozezpívat. Pamatujete si proč?
- Žáci společně s učitelem zopakují v rychlosti, proč je důležité se rozezpívat.

Rozezpívání:

- Jako rozezpívání je zvolena opět rytmičká tabulka, ale s menší obměnou (jsou změněny jak slabiky, tak i části těla/pohyby).

Postup:

HLA	RA	STE	TLE
ŠŠ	SS	HUHU	HA
HUHU	HA	HUHU	HA
ŠŠ	SS	HUHU	HA
HA	HA	HA	

- Je důležité, jak bylo zmíněno již v první přípravě, část, kdy zkusíme pohyby zopakovat několikrát, dokud si ji žáci neautomatizují. Poté se přejde k rytmičkým slabikám. Žákům je třeba ukázat ukázkou prvně pouze pohyby (HLA = hlava, RA =

ramena, STE = stehna, TLE = tlesknutí), poté pouze rytmické slabiky (viz níže) a nakonec i spojené obě části.

- Žáci budou zpívat “ŠŠ” – zvuk napodobuje syčení mašinky, jako druzí budou zpívat “SS” – zvuk napodobuje syčení hada, jako třetí budou zpívat “HUHU” – zvuk napodobuje houkání sovy, jako čtvrté budou zpívat “HA” – zvuk je pouze vydechnutí s danou slabikou, nikoliv výrazné HA jako při běžné mluvě.
- Vždy budeme opakovat tabulku několikrát, ale pokaždé o trochu zrychlíme (opakujeme max. 4x – čtvrtý pokus bude ten nejrychlejší.
- *Učitel udává rytmus například dřívky. Pokud žáci zvládají tempo, můžeme obměňovat rychlost rytmu. Žáci s učitelem mohou procvičit i dynamiku (učitel říká názvosloví – piano, pianissimo, forte, fortissimo...)

- *Dneska se ještě naučíme hrát na boomwhackers. Ví někdo, co jsou to boomwhackers?*
- Učitel žákům vysvětlí, co jsou to boomwhackers, jak se na ně hraje a na co se mohou používat.

Boomwhackers

Co jsou to boomwhackers?

- Jsou to ozvučné trubky, roury atd., které při úhozu o ruce, stehna, zem, stůl atd., vydávají tón. Každá trubka vydává jiný tón a je příslušně označena barvou (jeden tón = jedna barva)

K čemu se používají?

- Používají se jako doprovod k písni, jako samotný hudební nástroj nebo jako pomůcka k různým rytmickým, vokálním nebo pohybovým hrám.

Seznámení s boomwhackers:

- Učitel dětem rozdělí boomwhackers, tak, aby žáci byli poté připraveni na nácvik lidových písní (rozdá dětem tóny D, E, F, G, A).

Obrázek č. 27 - Boomwhackers tón D.

Obrázek č. 27 - Boomwhackers tón E.

Obrázek č. 27 - Boomwhackers tón F.

Obrázek č. 27 - Boomwhackers tón G.

Obrázek č. 27 - Boomwhackers tón A.

Zdroj: https://www.thomann.de/cz/boomwhackers_bw_set_03_in_concert_set.htm

- Každý si zkusí zabouchat s ozvučnými trubiciemi do dlaní, do stolu, do stehen.
Víte, o co to nejlépe znělo? Mně se zdá, že nejlépe to znělo o dlaně, ale můžete si vybrat, jestli dlaně nebo stehna. O lavici bouchat nebudeme, aby se boomwhackers nerozbily.
- Každý si zkusí zahrát zvlášť každý tón, který dostal (tzn. první hrají všichni, co dostali tón D, dále budou hrát ti, co dostali tón E, pak F, G a naposledy budou hrát ti, co dostali tón A)

Hra Kde jsem?

- Tato hra je na způsob hry Přihořívá, hoří.
- Společně se domluví, jaký předmět budou schovávat (houslový klíč – PETRKLÍČ)
- Jeden žák jde za dveře, a ozvučnou trubicí nechá na lavici.
- Až žák zavře dveře, učitel někde ukryje houslový klíč, tak aby ostatní žáci věděli, kde se nachází.
- Učitel zavolá žáka za dveřmi do třídy. Žáci boucháním ozvučných trubic o stehna nebo dlaně (silně a středně rychle = přihořívá, potichu a pomalu = voda, rychle a hlasitě = hoří) vedou žáka k nalezení houslové klíče.
- Opakujeme maximálně 5x (podle rychlosti nalezení předmětu).

Opakování lidové písně s doprovodem:

- Učitel rozdá dětem vytištěnou lidovou píseň (píseň, kterou děti znají)
- Píseň: Holka modrooká

Postup:

- Děti rozdělím do 3 skupin – 1. skupina zpívá, 2. skupina hraje na boomwhackers, 3. skupina bude tvořit živý obraz k písni
- Poprvé si děti společně pouze píseň zazpívají, aby si ti, co budou tvořit živý, obraz osvěžili text. Učitel zahraje písničku žákům na klavíru/klávesách. Poté zadá tón, kterým budou žáci začínat a společně s učitelem si písničky zazpívají/zopakují.
- Následně učitel vysvětlí žákům, jak se bude postupovat.
- Učitel bude udávat tempo písni zvedáním rukou.
- Ta skupina, která bude tvořit živý obraz, si rozmyslí během rozdělování boomwhackers, co budou ukazovat/tvořit.
- Děti se poté prohodí a skupina, která tvoří obraz musí vymyslet něco jiného.
- Na konec děti zhodnotí, která část se jim prováděla nejlépe a komu se nejvíce povedlo ztvárnění písně.

Legenda:

● C ₁	● G
● D	● A
● E	● B
● F	● C ₂

Obrázek č. 28 - Legenda k notám.

Obrázek č. 29 - Notový zápis písně Holka modrooká.

Doporučení do praxe:

- Tuto hru lze provádět s žáky pouze v případě, že plně znají dané píseň a že prošli řádným seznámením s boomwhackers a rozezpíváním.

*Poznámka:

- Tuto variantu volíme pouze pokud žáci opravdu zvládají základní manipulaci s boomwhackers a pochopili celé rozezpívání.

Sebereflexe dětí:

1. *Jak se cítíte?*
2. *Jak se vám dařilo spolupracovat ve skupině?*
3. *Co se ti podařilo/nepodařilo a proč? Jak to zlepšíš příště?*
4. *Co pro vás bylo nejjednodušší nebo naopak nejsložitější?*
5. *Jak se vám pracovalo s boomwhackers?*
6. *Co byste si chtěli zopakovat?*
7. *Co se vám podařilo pochopit nejrychleji a správně?*
8. *Znali jste všechny písničky?*
9. *Co bylo pro vás nové?*
10. *Jak se vám hodina líbila?*

- Tyto otázky položí učitel až na konci hodiny.

Ověření v praxi:

Přípravu na druhou hodinu jsem opět ověřovala ve všech třech třetích třídách. Když jsem na začátek začala kreslit tabulku, žáci už se těšili, že si zase chvilku „zablbnou“. To ovšem nečekali, že jsem tabulku obměnila. Když jsem začala psát název HLA, RA STE, TLE tak hned přišli na to, že STE a TLE, jsou stehna a tlesknutí. Když jsem představovala žákům boomwhackers, tak ve dvou třídách věděli, co to je a byli nadšení že si zahrají na boomwhackers. Vyzkoušeli jsme si, jak všechny ozvučné trubice znějí a přešli jsme na další aktivitu. Dále jsem jim představila svého kamaráda PETRKLÍČE (houslový klíč) a hráli jsme hru Kde jsem (princip hry Přihořívá), tato hra sklidila úspěch ve všech třídách (jak ve druhých, tak ve třetích). Kdybychom mohli, tak žáci hru hrají klidně celou hodinu (což ovšem nešlo) a slíbila jsem žákům, že si ji zase někdy zahrajeme. Abychom se nezdržovali, tak jsem žákům na hru Kde jsem rozdala pouze ty boomwhackers, které jsme potřebovali při nácvičce písničky Holka modrooká. Všechny skupiny byly kreativní a vymyslely pěkné živé obrazy. V dalších třídách byli žáci taky velice šikovní a vždy jim to krásně šlo. Žákům se to velice líbilo a ti co tento netradiční hudební nástroj neznali, byli velice překvapeni, co vše se s tím dá dělat (i když to byl pouze zlomek činností, co všechno se dá dělat s boomwhackers).

Reflexe:

Příprava na druhou hodinu trvá 45 minut. Na začátek je třeba děti seznámit s cílem hodiny a co všechno budou děti v hodině dělat. V 5 minutách jsem se s žáky zopakovala, proč se

rozezpívat a následně jsem se s nimi rozezpívání provedla (opět sklidilo úspěch) a v této hodině mohli žáci u rozezpívání sedět, kdo chtěl stát, mohl i stát. Žáky velice bavila hra přihořívá a jak zmiňuji výše, žáci by ji hráli klidně celý den – zde je důležité dbát na časovou dotaci (max. 5 min.), protože na hlavní část je třeba si vyhradit minimálně 25 minut. Hlavní část, kdy jsme se žáky nacvičovali lidovou píseň, byla ze začátku méně obtížná než pro žáky z druhého ročníku, ale když jsem s dětmi celou píseň prošla na boomwhackers opravdu pomalu, tak žáci začali sami zrychlovat píseň na boomwhackers. Je důležité, aby ta skupina, která má jen zpívat, si nácvikem prošla s tou skupinou, která bude pouze jen hrát, abych to nemusela vysvětlovat několikrát. V momentě, kdy to žáci pochopili, tak jsme přešli ke „sloučení“ všech skupin a zkusili to dát dohromady (první skupina zpívá, druhá pouze hraje na boomwhackers a třetí vytváří živý obraz/taneček/divadlo). Tato hodina velice žáky bavila a všechny skupiny vytvořily zajímavé živé obrazy a pěkně zvládly „sloučit“ (i když v trochu pomalejším tempu) všechny skupiny. Hodnocení hodiny bylo pozitivní a sebereflexe dětí byla také téměř pozitivní (některým dětem nešlo hrát na boomwhackers a některým nešel tak dobře zpěv), ale to neznamena, že nebyli úspěšní. Byli velice šikovní a věřím, že kdyby tuto činnost zařazovaly paní učitelky do hodin častěji, žáci ji dovedou do perfektního (dokonalého) stavu. V jedné třídě paní učitelka často s tímto netradičním hudebním nástrojem pracuje, ale i přesto žáky hodina bavila a stihli jsme si písničku i párkrát zopakovat všichni společně na boomwhackers.

6.6 Příprava na 3. hodinu hudební výchovy pro 3. ročník

Jméno: Lucie Šamánková

Škola: ZŠ Hudcova, Brno

Vzdělávací oblast: Umění a kultura

Předmět: Hudební výchova

Téma hodiny: Návuk písně Oh Susanna na boomwhackers, návuk tance k písni Oh Susanna, hra na tělo

Edukační cíle

Hudební cíl: Žák dokáže pracovat s boomwhackers dle hudební předlohy. Žák pozná známé zahraniční písně a díky barevným notám ji pomocí boomwhackers dokáže „zahrát“.

Nehudební cíl: Žák poskytuje emoční odezvu učiteli o průběhu hodiny a pocítuje potěšení z úspěchu. Žák vědomě zpívá a provádí dané úkony podle učitele a provede kontrolu pomocí žáků ve třídě. Žák odpoví na otázky učitele a dokáže pomocí sebereflexe zhodnotit svůj výkon.

Pomůcky: barevné noty pro boomwhackers, boomwhackers (více sad)

Doporučené kontraindikace:

- V této hodině by bylo vhodné, aby učitel u žáků se SVP stál a hodně užíval individuálního přístupu, pokud bude žák zvládat všechny aktivity, nemusí být učitel u žáka celou dobu, avšak být zde pro něj, kdyby potřeboval pomoc.
- Při hře na boomwhackers může být učitel žákům se SVP nápomocen tak, že stojí u nich, má stejnou trubici jak oni, ukazuje a říká, jak mají hrát.

Postup práce v hodině

Seznámení s cílem hodiny:

- Učitel na začátku hodiny oznámí žákům, co budou dnes v hodině dělat (viz téma hodiny).

Motivace:

- *Dobrý den, děti, dneska si společně zazpíváme písničku na uvítání, abychom se naladili na aktivity, které budeme dělat v hodině.*

Kohopak tu dneska máme?

Lenka Kružíková

Kohopak tu dneska má-me, komu pak tu zaz-pí-va-me?

Kohopak tu dneska má-me, komu zaz-pí-va-me? A lenku tu

dneska má-me, A lence my zaz-pí-va-me. A lenku tu dneska má-

me, A len-ce zaz-pí-va-me.

Obrázek č. 30 - Noty Kohopak tu dneska máme (Lenka Kružíková) – F dur.

Zdroj: (Kružíková, 2020)

- Dneska si společně zahrajeme na boomwhackers. Všichni už víme, jak se na ně hraje, a proto jsem si pro vás připravila zajímavou aktivitu. Ale předtím se rozezpíváme.

Rozezpívání – hra Ramsese (Šímanovský, 2011) - upraveno:

- Hra se hraje v kruhu a po zopakování celé říkanky se řeč a pohyby zrychlují. Kdo se splete, jde pryč z kruhu (do lavice a sleduje spolužáky), kruh se následně zmenšuje a pokračuje se dál.

Slova a rozdělení pohybu:

A ram	se	se	ram	se	se	guli	guli	guli	guli	ram	se	se
1	2	3	1	2	3	4	4	4	4	1	2	3

Ruce nahoru	ruce zas dolu	A ram	se	se	ram	se	se	guli	guli	guli	guli	ram	se	se
5	6	1	2	3	1	2	3	4	4	4	4	1	2	3

Postup:

- Pohyby se provádí tak, jak je znázorněné v tabulce.
- Na 1 klepnou žáci prsty obou ruk na rameno souseda vlevo
- Na 2 si žáci klepnou prsty o svou hrud'

- Na 3 klepnou žáci prsty obou ruk na rameno souseda vpravo
- Na 4 žáci dělají před sebou pohyb, jako kdyby kočka škrábala na vrata
- Na 5 žáci zvednou obě dlaně k nebi
- Na 6 žáci dají ruce k zemi
- Hra byla zvolena jako rozezpívání, protože je velice důležité, aby žáci při říkance artikulovali.

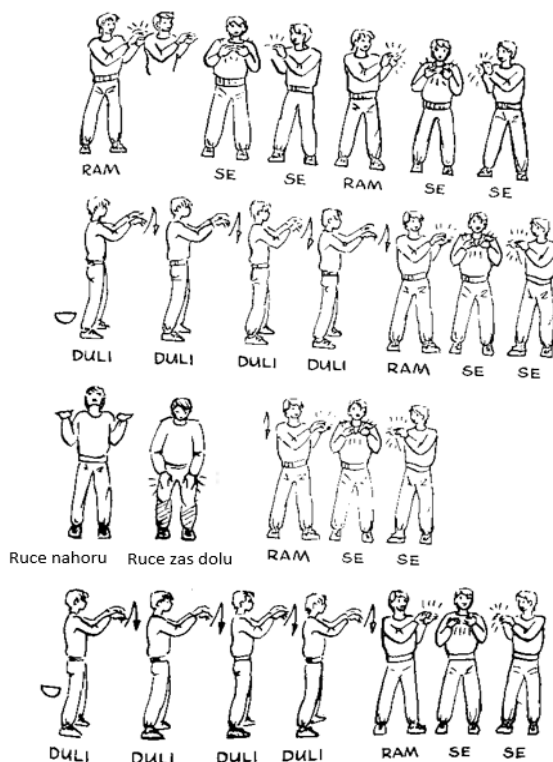
Zhudebnění říkadla:

Ramsese

A ram-se-se ram-se-se gu-li gu-li gu-li gu-li ram-se-se ruce naho-ru - u

6
ruce zas do-lu - u. A ram-se-se ram-se-se gu-li gu-li gu-li gu-li ram-se-se

Obrázek č. 31 – Zhudebnění říkadla Ramsese (Lucie Šamánková).

Obrázek č. 32 – Ukázka pohybu ke hře Ramsese – upraveno.

Zdroj: (Šimanovský, 2011)

Nácvik písně Oh Susanna:

- *Dneska se naučíme hrát na boomwhackers písničku Oh Susanna. Určitě už jste tuto písničku někdy slyšeli. Kdo by i tak neznal, tak si ji teď poslechně. Společně si ji zazpíváme a naučíme se i taneček.*
- Jako první učitel rozdá dětem boomwhackers, které se v písničce objevují (tzn. C₁, D, E, F, G, A)
- Děti rozdělíme do 3 skupinek – (první skupinka bude hrát na boomwhackers, druhá skupinka bude zpívat a třetí skupinka bude tančit). Děti se poté mohou prohodit – každý si vyzkouší všechny činnosti.
- Učitel použije nahrávku z YouTube:
https://www.youtube.com/watch?v=kKN56BcCjeE&ab_channel=musication

Postup:

- Po rozdání boomwhackers si společně dohodneme gesto, které když učitel ukáže, děti budou potichu nebo přestanou hrát na ozvučné trubice (viz obrázek č. 1).

Obrázek č. 33 - Dohodnuté gesto.

- Párkrát si s dětmi nacvičíme “gesto” – učitel řekne, ať děti hrají na boomwhackers, poté ukáže gesto a žáci přestanou hrát a ztichnou.
- Učitel pustí dětem nahrávku první normální rychlostí. Poté dětem vysvětlí, kdy a kdo bude trubicemi “bouchat”. Poté pustí nahrávku s 0,75x rychlostí, a nakonec to zkusí s normální rychlostí.
- Jako další se společně naučíme taneček. A nakonec vše spojíme a vznikne nám krásné divadlo.

Postup:

2x

1. Z Alabamy vede cesta má jdu s banjem sám a sám – ukáže za sebe a jde pozpátku, poté se otočí a „zahraje“ na banjo.

Louisiana je můj cíl a tam k své milé pospíchám – ukáže před sebe a utíká na místě
slunce praží z nebe hromy zní můj cíl je dalekej – utře pot, „bojí se“, a jde na místě
jenže láska má mě pohání Zuzano neplakej – jde dál na místě, obě ruce předpaží dlaněmi vzhůru

Ref.:

Ó Zuzano, Zuzano mám Tě rád – nakreslí ve vzduchu srdíčko
přicházím z té velký dálky k Vám – jde na místě
na banjo budu hrát – hraje na banjo

2x

Včera v noci měl jsem krásnej sen – leží hlavou na rukách (dělá, že spí)
a teď ho povím Vám – ukazuje na statní
zpíval jsem Zuzaně pod oknem – poklekne a vzpaží ruce dlaněmi nahoru
Zuzano rád Tě mám. - nakreslí ve vzduchu srdíčko

2. Zuzana se z okna vykloní – nakloní se, a rozhlíží se
a šátkem zamává – zamává rukou
zvykem z oka slzu uroní – „utře slzu“
ach neplač láska má – ukazuje prstem ne ne ne

Ref.:

Ó Zuzano, Zuzano mám Tě rád – nakreslí ve vzduchu srdíčko
přicházím z té velký dálky k Vám – jde na místě
na banjo budu hrát – hraje na banjo

Ó Zuzano, Zuzano mám Tě rád – nakreslí ve vzduchu srdíčko
přicházím z té velký dálky k Vám – jde na místě
na banjo budu hrát – hraje na banjo

- Pokud žáci zvládají a chtějí si zahrát ještě jednou, zahrají si ji ještě jednou.
- Tuto aktivitu můžeme zvolit i jako nácvik na besídku nebo třeba i nějakou soutěž.

Doporučení do praxe:

- Při nácviu postupujeme tak rychle, aby děti opravdu zvládli písničku danou rychlostí.

Sebereflexe dětí:

1. *Jak se cítíte?*
2. *Jak se vám dařilo spolupracovat ve skupině?*
3. *Co se ti podařilo/nepodařilo a proč? Jak to zlepšíš příště?*
4. *Co pro vás bylo nejjednodušší nebo naopak nejsložitější?*
5. *Jak se vám pracovalo s boomwhackers?*
6. *Co byste si chtěli zopakovat?*
7. *Co se vám podařilo pochopit nejrychleji a správně?*
8. *Znali jste písničku?*
9. *Co bylo pro vás nové?*
10. *Jak se vám hodina líbila?*

- Tyto otázky položí učitel až na konci hodiny.

Ověření v praxi:

Třetí příprava byla také realizovaná ve třech stejných třídách tak, aby hodiny na sebe navazovaly. Na začátek jsme si zatančili taneček, a než jsem stačila dětem říct, aby šly do kroužku, udělaly si místo a samy začaly vítat své spolužáky (kteří ještě nebyli přivítaní nebo chyběli) – i když to bylo po delší době, žáci si pamatovali písničku i kroky. Při rozezpívání jsem dětem písničku zahrála, poté jsem ji i zazpívala. Děti mezitím seděly v kroužku, kde byly a po dozpívání jsem přišla k nim a ukázala jsem jim i pohyby, které k rozezpívání patří. Když jsem dětem řekla, jak se písnička na rozezpívání jmenuje, všechny děti napadla písnička Ramzamzam a hned ji začali tančit, tak jsem žáky musela usměrnit a pokračovali jsme dál. I když to nebyla přesně tato písnička, tak jsme se u rozezpívání s žáky zasmáli (hlavně při tom nejrychlejším tempu, protože nás bylo pár, co to stíhali). Nejprve jsme se s žáky naučili písničku a poté i její pohyby. Poté jsme to spojili dohromady a postupně jsme zrychlovali. Poté jsem žáky rozdělila do tří skupin a řekla jsem jim, co bude následující činnost. První jsem jim řekla, že každá skupina bude mít nějakou roli a poté se všichni vymění. Na začátek jsem žákům písničku pustila a upozornila jsem je, aby během poslechu přemýšleli, co budou dělat za živý obraz. Když písnička skončila, udělila jsem každé skupině roli (poté se žáci vždy prohodili). Dále jsem s žáky, kteří hráli na boomwhackers, projela několikrát písničku (vždy jen první část,

protože druhá část byla stejná) a vysvětlila jsem, kdy budou hrát na boomwhackers. Pak jsem šla za skupinou, která zpívala a zkusila si to s dětmi zazpívat. Když to obě skupiny zvládly, zeptala jsem se třetí skupiny, jestli mají něco vymyšleného a dali jsme písničku dohromady. Poté se žáci prohodili a postupovali jsme stejně. Nakonec jsem se žáků zeptala, jak se jim hodina líbila a co se jim v hodině povedlo nebo nepovedlo.

Reflexe:

Hodina celkově měla 45 minut a z toho 5 minut bylo věnováno úvodní části hodiny a posledních 5 minut bylo věnováno závěrečnému hodnocení. Je opravdu důležité dbát na to, aby hlavní část trvala minimálně 30 minut, aby se žáci stihli prohodit. I u třetích tříd nejvíce sklidilo úspěch rozezpívání, a hlavně jeho zrychlování. Žáci se ze začátku díky rozezpívání „vyblbli“ a díky tomu se poté soustředili na hlavní část hodiny. Další podstatná věc je dbát na zásadu přiměřenosti, tzn. postupovat tak rychle, aby každý žák všechno uměl a stíhal. Bylo poznat, že žáky aktivita s boomwhackers velice bavila, protože se opravdu pečlivě soustředili na její provedení a když nestíhali nebo měli jiné potíže, tak si řekli a ty skupiny, které nehrály na ozvučné trubice si taky vedly velice dobře. Některé živé obrazy měly velice dobře zahrané, a i ti co písničku neznají úplně přesně, by bez hudby poznali, o jakou písničku se jedná. Při závěrečném hodnocení se žákům hodina líbila a nejvíce se jim povedlo rozezpívání a boomwhackers bylo hned na druhém místě, jak pronesli žáci (dle mého názoru je to proto, že někteří žáci – 2 třídy – s boomwhackers pracují často). Já mohu hodnotit hodinu opravdu pozitivně a žákům jsem na konec hodiny poděkovala za pěknou spolupráci při hodině.

Diskuse

Jedním z limitů této diplomové práce je, že v aplikační části byly vytvořeny metodické přípravy na hodiny hudební výchovy pouze pro určitou věkovou skupinu žáků. I když se autorka snažila zohlednit různou úroveň dovedností a jiné zájmy žáků, je potřeba si uvědomit, že výsledky mohou být jiné, pokud by přípravy byly vytvořeny pro další věkové kategorie anebo pro specifické cílové skupiny (žáci se SVP, homogenní skupina atd.).

Pokud jde o způsob zpracování tématu, autorka se zaměřila na vytvoření metodických příprav, které podporují rozvoj interpretačních dovedností u žáků, jako jsou rytmické dovednosti a dále pak zpěv, hra na hudební nástroj a taneční a pohybové projevy. Jako riziko práce se ukázala online výuka, která může být výzvou při realizaci některých činností, zejména těch, které vyžadují interakci a spolupráci mezi žáky. Autorka věří, že metodické přípravy se dají adaptovat na online výuku a lze najít alternativní způsoby, jak podporovat rozvoj interpretační dovedností i v distanční výuce.

Do budoucna by se téma diplomové práce mohlo dále rozvíjet například zkoumáním účinků navržených příprav na žáky a jaký vliv mají na jejich hudební dovednosti. Dále by bylo možné rozšířit metodické přípravy na další věkové skupiny nebo přímo na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a zkoumat, jak lze přípravy přizpůsobit tak, aby vyhovovaly jejich potřebám a zájmům. Dále by bylo vhodné prozkoumat zapojení technologií do výuky hudební výchovy, aby při online výuce byla zajištěna lepší dostupnost všech činností z metodických příprav.

Jako další by bylo zajímavé prozkoumat dopad různých metod hodnocení všech činností na motivaci a úspěch žáků v hodinách hudební výchovy. Tento průzkum by mohl poskytnout důležité informace o tom, jaké metody hodnocení jsou nejvhodnější na podporu žáků ve zlepšování svých hudebních dovedností a jak je mohou pedagogové uplatňovat ve své praxi. Tímto by diplomová práce nejen přispěla k obohacení poznatků o interpretačních a hudebněvýchovných činnostech, ale také by podpořila další diskusi o tom, jak nejlépe hodnotit a rozvíjet hudební schopnosti a dovednosti u žáků.

Závěr

Cílem této diplomové práce bylo poskytnout pedagogům prvního stupně základních škol takový metodický materiál, který mohou aplikovat či využít jako inspiraci při tvorbě vlastních hodin hudební výchovy. Hlavním zaměřením byl rozvoj interpretačních činností, které jsou obohacené o rytmické činnosti, a dále také o vokální, instrumentální a hudebněpohybové, ale zahrnují i činnosti, které podporují rozvoj dalších hudebních schopností a dovedností. Pedagog by měl vyučovací hodiny vždy plánovat tak, aby byly pro žáky zábavou, byly komplexní a podporovaly žakovu aktivitu v hodině. Je důležité, aby hodiny byly tvořeny tak, aby přispívaly k celkovému rozvoji žáků. Diplomová práce také zdůrazňuje začleňování všech hlavních složek výchovy a hudebních nástrojů do hodin hudební výchovy z důvodu pozitivního vlivu na motivaci žáků.

Dalším cílem diplomové práce bylo ověřit efektivitu navržených metodických příprav, kdy autorka pomocí dotazníkové metody zjišťovala, jestli na škole pedagogové užívají muzikofiletické techniky, zda v hodinách hudební výchovy používají Orffovy nástroje nebo s žáky upevňují texty písní pomocí tance nebo využívají v hodinách netradiční hudební nástroje. Autorka využila i rozhovoru s pedagogy, kteří na škole hodiny výchovy učí a co by nejvíce potřebovali (ze strany obohacení hodin) do hodin hudební výchovy.

V únoru roku 2023 si autorka práce prakticky vyzkoušela a ověřila celkem osmnáct hodin hudební výchovy. Byl to pro ni krásný pocit představit pedagogům vlastní materiál a byla to pro ni významná zkušenost. Díky tomu zjistila, že rozvíjet u žáků celkově interpretační činnosti formou hry a zábavných činností je velice podstatné a žáci díky tomu rozvíjí neuvědoměle své vrozené předpoklady pro zpěv. Ve všech šesti třídách, kde byly přípravy realizovány, byli velice zvědaví, aktivní a nadšení žáci, kteří se těšili na každou hodinu i aktivity, které jim autorka vymyslela. Díky aktivitám jako je písnička na uvítání se společně s žáky vždy naladili na začátek hodiny a rozezpívání, které žáky vždy bavilo a chtěli je každou hodinu hudební výchovy opakovat.

Každá příprava na hodinu je navržena na jednu základní vyučovací jednotku, tzn. 45 minut. Při ověřování hodin se autorce potvrdilo, že je nutné postupovat vždy takovou rychlostí, aby všichni žáci stíhali všechny činnosti i za cenu toho, že se nestihnou všechny aktivity z metodických příprav. Teprve po důkladném osvojení činnosti nebo písně lze postupovat k další činnosti.

Všechny stanovené cíle diplomové práce byly splněny. Záměrem bylo vytvořit takové metodické přípravy, které rozvíjí interpretační činnosti formou hry a tak, aby žáci byli v hodinách aktivní, přinášelo jim to radost, rozvíjelo jejich hudební schopnosti a dovednosti. Autorka věří, že její navržené metodické přípravy mohou být pro pedagogy inspirací k obohacení hodin hudební výchovy. Autorka doufá, že její práce přispěje k dalšímu rozšíření výuky v oblasti interpretačních činností a netradičních hudebních nástrojů a podpoře jejich začlenění do školního kurikula.

Seznam použitých zkratk

RVP = Rámcový vzdělávací program

RVP ZV = Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

RVP ZUV = Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké školy

RVP JŠ = Rámcový vzdělávací program pro jazykové školy

ŠVP = Školní vzdělávací program

ŠVP ZV = Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání

ICT = informační a komunikační technologie

ZŠ = základní škola

SPGŠ = střední pedagogická škola

SVP = speciální vzdělávací potřeby

Seznam použitých obrázků

Obrázek č. 1 - Ukázka tradičních hudebních nástrojů	21
Obrázek č. 2 - Boomwhackers	23
Obrázek č. 3 - Domácí maracas	23
Obrázek č. 4 - Domácí bubínky	23
Obrázek č. 5 - Správné držení těla při zpěvu	27
Obrázek č. 6 - Noty Kohopak tu dneska máme (Lenka Kružíková) – F dur	38
Obrázek č. 7 - Postavení dětí při tanci k písni Kohopak tu dneska máme?	40
Obrázek č. 8 - Noty Kohopak tu dneska máme (Lenka Kružíková) – F dur	44
Obrázek č. 13 - Boomwhackers tón D	46
Obrázek č. 13 - Boomwhackers tón E	46
Obrázek č. 13 - Boomwhackers tón F	46
Obrázek č. 13 - Boomwhackers tón G	46
Obrázek č. 13 - Boomwhackers tón A	46
Obrázek č. 14 - Legenda k notám	47
Obrázek č. 15 - Notový zápis písně Holka modrooká	47
Obrázek č. 16 - Noty Kohopak tu dneska máme (Lenka Kružíková) – F dur	51
Obrázek č. 17 - Zhudebnění říkadla Ramsese (Lucie Šamánková)	52
Obrázek č. 18 – Ukázka pohybu ke hře Ramsese – upraveno	52
Obrázek č. 19- Dohodnuté gesto	53
Obrázek č. 20 - Noty Kohopak tu dneska máme (Lenka Kružíková) – F dur	57
Obrázek č. 21 - Postavení dětí při tanci k písni Kohopak tu dneska máme?	59
Obrázek č. 22 - Noty Kohopak tu dneska máme (Lenka Kružíková) – F dur	63
Obrázek č. 27 - Boomwhackers tón D	65
Obrázek č. 27 - Boomwhackers tón E	65
Obrázek č. 27 - Boomwhackers tón F	65
Obrázek č. 27 - Boomwhackers tón G	65
Obrázek č. 27 - Boomwhackers tón A	65
Obrázek č. 28 - Legenda k notám	66
Obrázek č. 29 - Notový zápis písně Holka modrooká	66
Obrázek č. 30 - Noty Kohopak tu dneska máme (Lenka Kružíková) – F dur	70
Obrázek č. 31 – Zhudebnění říkadla Ramsese (Lucie Šamánková)	71
Obrázek č. 32 – Ukázka pohybu ke hře Ramsese – upraveno	71

Obrázek č. 33 - Dohodnuté gesto..... 72

Seznam použité literatury

DANIEL, Ladislav. *Metodika hudební výchovy – know how učitele hudební výchovy*. 2. vyd. Ostrava: Montanex, 1992. ISBN 80-85300-98-2.

FRIEDLOVÁ, Martina. *Muzikofiletické techniky v inkluzivní výuce*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2020. ISBN 978-80-244-5672-0.

FUKAČ, Jiří, Stanislav TESAŘ a Jozef VEREŠ. *Hudební pedagogika: Koncepce a aplikace hudebně výchovných idejí v minulosti a přítomnosti*. Masarykova Univerzita: Vydavatelství Masarykovy Univerzity, 2000. ISBN 80-210-2458-5.

HAVELKOVÁ, Karla a Blanka CHLÁDKOVÁ. *Didaktika hudební výchovy I*. Masarykova Univerzita: Vydavatelství Masarykovy Univerzity, 1994. ISBN 80-210-0865-2.

KNOPOVÁ, Blanka. *Činnosti hudebně pohybové v systému hudebního vzdělávání na ZŠ a SŠ*. Masarykova univerzita: Vydavatelství Masarykovy Univerzity, 2005. ISBN 80-210-3911-6.

KRUŽÍKOVÁ, Lenka. *Hudební didaktika pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami v inkluzivním vzdělávání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2020. ISBN 978-80-244.

LASEVIČOVÁ, Jarmila. *Didaktika hudební výchovy*. Ostravská univerzita Pedagogická fakulta: Repronis, 1996. ISBN 80-7042-108-8.

LINKA, Arne. *Kapitoly z muzikoterapie*. Brno: Gloria, 1997. ISBN 80-901834-4-1.

MODR, Antonín. *Hudební nástroje*. 8. vyd. Praha: Editio Supraphon, 1997. ISBN 80-7058-400-9.

PECHÁČEK, Stanislav, Hana VÁŇOVÁ, Živana VAJSAROVÁ a Emil HRADECKÝ. *Praktické úkoly z didaktiky hudební výchovy pro 1. stupeň ZŠ*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 1991. ISBN 80-7066-459-2.

SEDLÁK, František a Rudolf SIEBR. *Didaktika hudební výchovy I*. 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988. ISBN 14-440-88.

SEDLÁK, František. *Didaktika hudební výchovy II*. 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1984. ISBN 14-352-84.

SEDLÁK, František a Hana VÁŇOVÁ. *Hudební psychologie pro učitele*. 2. vyd. Univerzita Karlova v Praze: Nakladatelství Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2060-2.

SEDLÁK, František. *Hudební vývoj dítěte*. Praha: Editio Supraphon, 1974. ISBN 02-289-74.

STŘELÁK, Miroslav. *Hudební výchova pro 6. ročník základní školy*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989. ISBN 80-04-23818-1.

SYNEK, Jaromír. *Didaktika hudební výchovy I*. Univerzita Palackého Olomouc: Vydavatelství UP Olomouc, 2004. ISBN 80-244-0972-0.

ŠVEC, Vlastimil. *Klíčové dovednosti ve vyučování a výcviku*. Brno: Vydavatelství Masarykovy Univerzity, 1998. ISBN 80-210-1937-9.

VÍTKOVÁ, Jana. *Metodika hudební výchovy v MŠ*. Kroměříž, 2013. Skripta pro Spgš Kroměříž.

Internetové zdroje

Boomwhackers BW Set 03 in Concert Set – Thomann Česko. [online]. Copyright © 1996 [cit.07.04.2023].Dostupné

z: https://www.thomann.de/cz/boomwhackers_bw_set_03_in_concert_set.htm

Product Detail: Boomwhackers®. *Plank Road Publishing's Music K-8 Magazine and Music Teaching Resources* [online]. Copyright ©1997 [cit. 07.04.2023]. Dostupné

z: https://www.musick8.com/store/alphadetail.php?product_group=108

Goldon Music Trolley 2 Model 30610 – Thomann Česko. [online]. Copyright © 1996 [cit.11.04.2023].Dostupné

z: https://www.thomann.de/cz/goldon_musik_wagen_2_modell_30610.htm

20 DIY Musical Instruments for Kids to Make | ArtsyCraftsyMom. *ArtsyCraftsyMom – Easy Art, Craft & DIY Ideas For Kids* [online]. Copyright © COPYRIGHT 2023 [cit. 11.04.2023]. Dostupné z: <https://artsycraftsymom.com/diy-musical-instruments-for-kids-to-make-and-play/>

Pin on HOMETEAM. *Pinterest – Česká republika* [online]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/11822017763071967/>

BOOMWHACKERS Full Spectrum Set | Boomwhackers | muzikant.cz e-shop. *Hudební nástroje | Muzikant.cz* [online]. Copyright © Muzikant 2023 [cit. 11.04.2023]. Dostupné z: <https://www.muzikant.cz/boomwhackers-full-spectrum-set-102271>

Bez Vydavatele Úvod [online].Dostupné z: https://www.bezvydavatele.cz/_storage/vzorove_stranky/vzor_972.pdf

Hudba – Mamuti. Úvod – Mamuti [online]. Dostupné z: <https://mamuti.cz/experimenty/hudba/>

Boomwhackers: Instruments of Democracy – The New York Times. *The New York Times – Breaking News, US News, World News and Videos* [online]. Copyright © [cit. 14.04.2023]. Dostupné

z: <https://www.nytimes.com/2005/07/31/education/edlife/boomwhackers-instruments-of-democracy.html>

Bingo – SUPER EASY Boomwhackers & Deskbells PLAY ALONG – YouTube. *YouTube* [online]. Copyright © 2023 Google LLC [cit. 16.04.2023]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=LVfsaRZJZxY&ab_channel=BoomyTunes

Oh Susanna – Boomwhackers 1 - YouTube. *YouTube* [online]. Copyright © 2023 Google LLC [cit. 16.04.2023]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=kKN56BcCjeE&ab_channel=musication

Seznam příloh

Příloha č. 1 - První strana dotazníku

Příloha č. 2 - Druhá strana dotazníku

Příloha č. 3 - Příklad myšlenkové mapy k rozezpívání

8. Zařazujete folklorní prvky do hodin hudební výchovy?

a) Ano

b) Ne

Uveďte jaké: _____

9. Pracujete s lidovými písněmi z různých folklorních oblastí?

a) Ano

b) Ne

Pokud ano, uveďte, z jakých oblastí: _____

10. Zařazujete do hodin hudební výchovy muzikofiletické hry? (*Muzikofiletika je tvořivé, zážitkové a reflektivní pojetí hudby a uměleckých hudebních činností ve vzdělávání. Je to tedy tvůrčí a zážitkový přístup k hudbě a hudebnímu umění.* M. Friedlová, 2020)

a) Ano

b) Ne

Pokud ano, uveďte jaké: _____

11. Využíváte v hodinách hudební výchovy netradiční hudební nástroje?

a) Ano

b) Ne

Pokud ano, jaké: _____

12. Melodizujete s dětmi říkadla?

a) Ano

b) Ne

13. Dbáte na správnou intonaci u dětí?

a) Ano

b) Ne

14. Využíváte v hodinách hudební výchovy rytmizaci písní?

a) Ano

b) Ne

Jste spokojeni s hodinami hudební výchovy? Změnili byste něco na hodinách hudební výchovy? (Materiálně, formálně)

_____

_____

Uvítali byste další vzdělání? Pokud ano, na co konkrétně hudebně zaměřené?

_____

_____

Příloha č. 3 - Příklad myšlenkové mapy k rozezpívání

